

ONDERWIJSVISITATIE

Nautische wetenschappen

Een onderzoek naar de kwaliteit van de academisch gerichte bachelor- en masteropleiding Nautische wetenschappen aan de Vlaamse hogescholen

The logo for VLHORA, consisting of the letters 'V L H O R A' in white, bold, sans-serif font. The 'V' is on a light gray background, while the other letters are on a black background.

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

18 december 2009

De onderwijsvisitatie Nautische wetenschappen

Ravensteingalerij 27, bus 3
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vlhora.be> > evaluatieorgaan > visitatierapporten > huidige visitatieronde

Wettelijk depot: D/2009/8696/1

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de academisch gerichte bachelor en masteropleiding Nautische wetenschappen in Vlaanderen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de visitatieprocedure Handleiding onderwijsvisitaties VLIR-VLHORA (februari 2005) gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogescholen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretaris van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Marc Vandewalle
secretaris-generaal

Toon Martens
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord.....	3
inhoudsopgave	4
deel 1.....	5
Hoofdstuk 1 De Onderwijsvisitatie Nautische wetenschappen	7
1.1 Inleiding	7
1.2 De betrokken opleidingen.....	7
1.3 De visitatiecommissie	7
1.3.1 Samenstelling.....	7
1.3.2 Taakomschrijving	8
1.3.3 Werkwijze	8
1.3.4 Oordeelsvorming	10
1.4 Indeling van het rapport.....	10
Hoofdstuk 2 Het domeinspecifiek referentiekader van de Nautische wetenschappen	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Domeinspecifieke competenties.....	11
deel 2.....	17
Hoofdstuk 1 Hogere Zeevaartschool	19
bijlagen	57

algemeen deel

Hoofdstuk 1 De Onderwijsvisitatie Nautische wetenschappen

1.1 Inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de academisch gerichte bachelor en masteropleiding Nautische wetenschappen, die zij op 28, 29 en 30 april 2008 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

1.2 De betrokken opleidingen

De opleiding Nautische wetenschappen wordt door 1 hogeschool aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 28, 29 en 30 april 2008 Hogere Zeevaartschool

1.3 De visitatiecommissie

1.3.1 Samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA*, februari 2005. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkenningcommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. De visitatiecommissie werd samengesteld door het bestuursorgaan van de VLHORA in zijn vergadering van 14 november 2007 en door het bestuursorgaan van de VLIR in de vergadering van 13 november 2007.

De visitatiecommissie:

Voorzitter en domeindeskundige:	Eduard Somers
Onderwijsdeskundige:	Georges De Corte
Domeindeskundige:	Piet Boekel
Domeindeskundige:	Jo Box
Domeindeskundige:	Eric Poirier dit Coulier
Student:	geen deelnemende student

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Vanuit de VLHORA werden een projectbegeleider en een secretaris aangesteld. Voor de visitatie van de opleiding Nautische wetenschappen was dit:

Projectbegeleider: Lucia Van Hoof

Secretaris:

Hogere Zeevaartschool

Lucia Van Hoof

De waarnemers namens de VLIR waren Magalie van Lishout en Ilse De Vooght.

1.3.2 Taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatierapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

1.3.3 Werkwijze

De visitatie van de opleiding Nautische wetenschappen aan de Hogere Zeevaartschool gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA*, februari 2005.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 13 maart 2008 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA*, februari 2005 en een toelichting van het ontwerp van het domeinspecifiek referentiekader. Daarnaast werd een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding opgesteld en aan de opleiding bezorgd.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLHORA heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. Het bezoekschema is opgenomen als bijlage 3. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens het visitatiebezoek werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

Fase 4 De schriftelijke rapportering

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatie-rapport, de checklisten en de motiveringen gebaseerd op het visitatiebezoek, een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerp-rapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden - waar wenselijk en/of noodzakelijk - aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogeschool gezonden voor een reactie in/op/tijdens de periode eerste terugmelding. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken.

1.3.4 Oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifiek referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA* van februari 2005. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntschaal: “onvoldoende”, “voldoende”, “goed” en “excellent”. Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel “voldoende” of “onvoldoende” luiden.

1.4 Indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel, hoofdstuk 2, beschrijft de visitatiecommissie het domeinspecifiek referentiekader op basis waarvan zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld.

In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleiding.

Hoofdstuk 2 Het domeinspecifiek referentiekader van de Nautische wetenschappen

2.1 Inleiding

Voor iedere opleiding wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure¹ aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

2.2 Domeinspecifieke competenties

Competenties academische bachelor Nautische wetenschappen

1. Gehanteerde input

- referentiekaders van de opleiding

Omvormingsdossiers

- wettelijke bronnen, brondocumenten onderschreven door het werkveld en officiële brondocumenten beroepsregulering, tevens het internationale referentiekader

Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04) (<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/bundel/HOstruct.htm>).

STCW 95-standaard:

- de richtlijnen van de International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, as amended in 1995 and in 2003 (STCW Convention), opgelegd door de International Maritime Organisation (IMO) met de bijhorende Model Courses;
- Seafarer's Training, Certification and Watchkeeping Code (STCW Code).

Internationale conventies en richtlijnen van de IMO-regulering

¹ De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

2. Domeinspecifieke competenties

Pijler 1: gerichtheid op de beroepen, die volgen op de opleidingen, met het oog op een maritieme beroepsloopbaan.

Daartoe zijn de competenties bij de acht 'tasks' vereist:

1. Standards regarding general provisions
2. Standards regarding the master and deck department
3. Standards regarding the engine department
4. Standards regarding radio personnel
5. Standards regarding special training requirements for personnel on certain types of ships
6. Standards regarding emergency, occupational safety, medical care and survival functions
7. Standards regarding alternative certification
8. Standards regarding watchkeeping

Vereiste competenties:

1. Deskundig zijn in de discipline;
2. Kunnen opereren in steeds veranderende omstandigheden zowel aan boord als aan de wal;
3. In staat zijn zich internationaal te oriënteren;
4. Inzichten in de maatschappelijke ontwikkelingen hebben;
5. Inzichten in de politieke, sociale en economische systemen hebben;
6. Zelfbewustzijn en reflectie op eigen handelen toepassen;
7. Verantwoordelijkheidszin hebben;
8. Getuigen van een onafhankelijke en kritische attitude;
9. Onderkennen in welke omstandigheden het belangrijk is zelfstandig, rationeel en gedisciplineerd te denken;
10. De nodige ondernemingszin koppelen aan het onderkenningvermogen om een bepaald doel te bereiken.

Pijler 2: academische invalshoek.

In staat zijn om op het niveau van een academische bachelor en/of master de wetenschappelijke disciplinegebonden kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes in onderzoeksprojecten te gebruiken en toe te passen volgens gepaste onderzoeksmethoden en onderzoekstechnieken voor de nautische wetenschappen.

De academische bachelor Nautische wetenschappen:

Pijler 1:

1. Is in staat om in een grote diversiteit van beroepssituaties professioneel en zelfstandig kennis aan te wenden bij het voorbereiden, het nemen en het opvolgen van beslissingen;
2. Is in staat problemen te onderkennen en aan te pakken, oplossingsmogelijkheden te verkennen en een beargumenteerde oplossing te kiezen, te ontwerpen, te implementeren en te evalueren;
3. Is in staat om de wetenschappelijke inzichten en methoden kritisch toe te passen bij het ontwikkelen van bedrijfskundige en nautische kennis en bij het interveniëren in maritieme en aanverwante organisaties;
4. Kan in nautisch belangrijke talen professioneel, correct communiceren;
5. Is in staat gebruik makend van relevante communicatievormen en –strategieën, effectief te communiceren in de moedertaal;
6. Getuigt van een internationaal gerichte, multiculturele houding;
7. Is in staat zijn nautische en (bedrijfs)technische kennis, vaardigheden en attitudes door te geven;

8. Is actief gericht op het verwerven van inzichten in algemene maatschappelijke ontwikkelingen en van inzichten die voortvloeien uit bedrijfswetenschappelijk onderzoek en relevant zijn voor de dagelijkse beroepsactiviteiten;
9. Is zich bovendien bewust van de wisselwerking tussen maatschappelijke veranderingen en het functioneren van organisaties;
10. Reflecteert vanuit een historisch-wetenschappelijk perspectief op zijn positie in de samenleving: kritisch-wijsgerig, ethisch-humaan, mondiaal en multicultureel.

Pijler 2:

1. Bezit basisinzichten in de nautische wetenschappen, gekoppeld aan een ruim voldoende kennis van de diverse functionele domeinen binnen het nautische vakgebied;
2. Bezit basisinzichten in de relevante wetenschappelijke methoden en technieken, waarbij zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden aan bod komen;
3. Is in staat de verschillende benaderingen van nautische problemen te integreren en synthetiseren, zowel binnen de eigen discipline als interdisciplinair;
Heeft een voldoende brede wetenschappelijke basis verworven om een masteropleiding in de nautische wetenschappen succesvol te starten en te beëindigen.

1. Gehanteerde input

- referentiekaders van de opleiding

Omvormingsdossiers

- wettelijke bronnen, brondocumenten onderschreven door het werkveld en officiële brondocumenten beroepsregelgeving, tevens het internationale referentiekader:

Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04) (<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/bundel/HOstruct.htm>).

STCW 95-standaard:

- de richtlijnen van de International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, as amended in 1995 and in 2003 (STCW Convention), opgelegd door de International Maritime Organisation (IMO) met de bijhorende Model Courses;
- Seafarer's Training, Certification and Watchkeeping Code (STCW Code).

Internationale conventies en richtlijnen van de IMO-regelgeving

2. Domeinspecifieke competenties

Pijler 1: gerichtheid op de beroepen, die volgen op de opleidingen, met het oog op een maritieme beroepsloopbaan.

Daartoe zijn de competenties bij de acht 'tasks' vereist:

1. Standards regarding general provisions
2. Standards regarding the master and deck department
3. Standards regarding the engine department
4. Standards regarding radio personnel
5. Standards regarding special training requirements for personnel on certain types of ships
6. Standards regarding emergency, occupational safety, medical care and survival functions
7. Standards regarding alternative certification
8. Standards regarding watchkeeping

Vereiste competenties:

1. Deskundig zijn in de discipline;
2. Kunnen opereren in steeds veranderende omstandigheden zowel aan boord als aan de wal;
3. In staat zijn zich internationaal te oriënteren;
4. Inzichten in de maatschappelijke ontwikkelingen hebben;
5. Inzichten in de politieke, sociale en economische systemen hebben;
6. Zelfbewustzijn en reflectie op eigen handelen toepassen;
7. Verantwoordelijkheidszin hebben;
8. Getuigen van een onafhankelijke en kritische attitude;
9. Onderkennen in welke omstandigheden het belangrijk is zelfstandig, rationeel en gedisciplineerd te denken;
10. De nodige ondernemingszin koppelen aan het onderkenningvermogen om een bepaald doel te bereiken.

Pijler 2: academische invalshoek.

In staat zijn om op het niveau van een academische bachelor en/of master de wetenschappelijke disciplinegebonden kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes in onderzoeksprojecten te gebruiken en toe te passen volgens gepaste onderzoeksmethoden en onderzoekstechnieken voor de nautische wetenschappen.

De master Nautische wetenschappen:

Pijler 1:

1. Is in staat om in een grote diversiteit van beroepssituaties, zowel in de private als in de publieke sector, zowel in profit als in non-profit organisaties en in een brede waaier van functies, professioneel en zelfstandig wetenschappelijke kennis beargumenteerd aan te wenden en toe te passen bij het voorbereiden, het nemen en opvolgen van nautische en bedrijfseconomische beleidsbeslissingen;
2. Is breed inzetbaar in diverse sectoren;
3. Heeft de academische kernvaardigheden van zelfstandig analyseren, synthetiseren, logisch en gestructureerd redeneren, oordelen en communiceren ontwikkeld;
4. Is in staat om wetenschappelijke inzichten en methoden kritisch toe te passen bij het ontwikkelen van bedrijfskundige en nautische kennis;
5. Heeft inzicht op het vlak van algemeen maatschappelijke ontwikkelingen en van nieuwe, innovatieve inzichten die voortvloeien uit wetenschappelijk onderzoek en een relevantie bezitten voor diverse managementfuncties;
6. Is zich bewust van de wisselwerking tussen maatschappelijke veranderingen en het functioneren van organisaties;
7. Is in staat op een methodologisch effectieve wijze inzicht te krijgen in problemen en ze gepast op te lossen.
8. Is in staat te onderkennen in welke omstandigheden het belangrijk is onafhankelijk, rationeel en interdisciplinair te denken;
9. Is in staat om vanuit een ethisch, humaan en mondiaal perspectief kritisch te reflecteren op de ontwikkelingen in het bedrijfsleven, de duurzaamheidsvraagstukken in een globaliserende economie en de positie van de master in de Nautische Wetenschappen binnen een permanent evoluerende samenleving.

Pijler 2:

1. Heeft een meer dan voldoende brede wetenschappelijke basis om vanuit wetenschappelijke referentiekaders concrete vraagstukken te omschrijven en goed onderbouwde oplossingen voor te stellen en uit te werken;
2. Is in staat te reflecteren op de eigen wetenschap

Opleidingsrapport

Hoofdstuk 1 Hogere Zeevaartschool

Algemene toelichting bij de academische bachelor- en masteropleiding Nautische wetenschappen van de Hogere Zeevaartschool

Uit de stedelijke archieven blijkt dat reeds sinds de 14^e eeuw in Antwerpen zeevaartonderricht wordt gegeven. Na een periode van gestructureerd zeevaartonderwijs onder Napoleon werd de Hogere Zeevaartschool in 1834 heropgericht onder Belgisch bewind. Het schoolgebouw ten noorden van de Royerssluis dateert van 1932. Nog geschiedenis wordt geschreven wanneer in 1990 de Vlaamse overheid de fakkel overneemt van het federale Ministerie van Verkeer als inrichtende onderwijsmacht. Sinds het academiejaar 2004-2005 werden de bachelor-masterstructuur in de Nautische wetenschappen en de bachelor-structuur in de Scheepswerktuigkunde ingevoerd. De Hogere Zeevaartschool Antwerpen (*Ecole Supérieure de Navigation d'Anvers*) (*Antwerp Maritime Academy*) is de enige hogeschool in België die de opleidingen academische bachelor en master Nautische wetenschappen (Opleiding Dek) en professionele bachelor Scheepswerktuigkunde (Opleiding Machine) aanbiedt. De lessen worden zowel in het Nederlands als in het Frans gegeven. De bestuurstaal is het Nederlands.

De Hogere Zeevaartschool Antwerpen biedt een academische opleiding Nautische wetenschappen (Opleiding Dek) aan gericht op wetenschappelijke kennis en onderzoek, en is een opleidingscentrum afgestemd op twee carrières: eerst een loopbaan op zee als koopvaardijofficier, waarbij men kapitein-ter-lange-omvaart of hoofdwerktuigkundige kan worden, daarna een nautisch-economische of nautisch-technische functie aan de wal.

Terwijl andere hogescholen enkel gebonden zijn aan wettelijke bepalingen op regionaal niveau, moeten de opleidingen aan de Hogere Zeevaartschool Antwerpen ook beantwoorden aan de internationale regelgeving en kwaliteitsnormen van de IMO (*International Maritime Organization*). Sinds 2002 worden de internationale regelgeving en kwaliteitsnormen van de IMO (STCW) geïmplementeerd. De hogeschool levert de nodige certificaten af conform de IMO STCW95-norm (*Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers*). In 2003 behaalt de Hogere Zeevaartschool Antwerpen als één van de eerste hogescholen haar eerste kwaliteitscertificaat ISO 9001:2000, het kwaliteitsmanagementsysteemcertificaat, uitgereikt door Det Norske Veritas (DNV).

De jongste jaren stijgt het aantal studenten in de Nautische wetenschappen met gemiddeld 20% per jaar. Ook steeds meer meisjes kiezen voor een maritieme carrière.

De Hogere Zeevaartschool Antwerpen is lid van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen. Dit samenwerkingsverband is vooral belangrijk voor de uitbouw van de bachelor- en masteropleiding in de Nautische wetenschappen, die beide academisch gericht zijn en de nadruk leggen op wetenschappelijke kennis en onderzoek. De samenwerking richt zich zowel op de coherente uitbouw van het opleidingsaanbod als op samenwerking voor onderzoeksprojecten en internationalisering. De Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen bestaat uit de Universiteit Antwerpen, de Karel de Grote-Hogeschool, de Hogeschool Antwerpen, de Plantijnhogeschool en de Hogere Zeevaartschool Antwerpen. Zij wil haar activiteiten afstemmen op de sociale en de economische noden van de Antwerpse regio. Zo komt een performant en toekomstgericht kenniscentrum tot stand, dat verankerd is in de groeipool Antwerpen. De Hogere Zeevaartschool Antwerpen zelf wordt uitgebouwd tot een gediversifieerd maritiem kenniscentrum, waar niet alleen hogeschoolopleidingen worden verzorgd, maar waar ook de uitrusting en knowhow ter beschikking wordt gesteld van derden.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de academisch gerichte bachelor en master

Beoordelingscriteria academisch gerichte bachelor:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige managementtaken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene wetenschappelijke competenties als een onderzoekende houding, kennis hebben van onderzoeksmethoden en –technieken en deze adequaat kunnen toepassen, het vermogen om de relevante data te verzamelen die een oordeelsvorming over maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische vraagstukken kunnen sturen, een appreciatie van de onzekerheid, de ambiguïteit en de grenzen van de kennis en de vaardigheid tot het probleemgestuurd initiëren van onderzoek;
- het begrip van de wetenschappelijk-disciplinaire basiskennis eigen aan een bepaald domein van de wetenschappen of de kunsten, een systematische kennis van de kernelementen van een discipline met inbegrip van het verwerven van coherente en gedetailleerde kennis deels geïnspireerd door de nieuwste ontwikkelingen van de discipline en een begrip van de structuur van het vakgebied en de samenhang met andere vakgebieden.

Beoordelingscriteria master:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties op een gevorderd niveau als het vermogen om op een wetenschappelijke wijze te denken en te handelen, het om kunnen gaan met complexe problemen, het kunnen reflecteren op het eigen denken en werken en het kunnen vertalen van die reflectie naar de ontwikkeling van meer adequate oplossingen, het vermogen tot het communiceren van het eigen onderzoek en probleemoplossingen met vakgenoten en leken en het vermogen tot oordeelsvorming in een onzekere context;
- het beheersen van algemene wetenschappelijke competenties op een gevorderd niveau als het kunnen gebruiken van methoden en technieken in onderzoek, het kunnen ontwerpen van onderzoek, het kunnen toepassen van paradigma's in het domein van de wetenschappen of kunsten en het kunnen aanduiden van de grenzen van paradigma's, het vermogen tot originaliteit en creativiteit met het oog op het continu uitbreiden van de kennis en inzichten en het samen kunnen werken in een multidisciplinaire omgeving;
- een gevorderd begrip en inzicht in de wetenschappelijk-disciplinaire kennis eigen aan een bepaald domein van de wetenschappen of de kunsten, inzicht hebben in de nieuwste kennis van het vakgebied of delen ervan, in staat zijn om de wijze waarop de theorievorming beweegt te volgen en te interpreteren, in staat zijn om in een of enkele delen van het vakgebied een originele bijdrage aan de kennis te leveren en het bezitten van specifieke bij het vakgebied horende vaardigheden als ontwerpen, onderzoeken, analyseren en diagnosticeren;
- hetzij het beheersen van de competenties nodig voor het zelfstandig kunnen verrichten van wetenschappelijk onderzoek of de zelfstandige beoefening van de kunsten op het niveau van een beginnend onderzoeker of kunstenaar, hetzij het beheersen van de algemene en specifieke beroepsgerichte competenties nodig voor de zelfstandige aanwending van wetenschappelijke of artistieke kennis op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het positief geadviseerde omvormingsdossier van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen voor de omvorming van de opleiding Industriële Wetenschappen en Technologie – Nautische Wetenschappen, eerste en tweede cyclus, tot de academische opleidingen bachelor en master in de Nautische wetenschappen, beschrijft duidelijk de modaliteiten, de te bereiken competenties en het programma voor de opleidingen academische bachelor en master in de Nautische wetenschappen. Sinds 2006 behoren de opleidingen tot het studiegebied Nautische wetenschappen.

Het Onderwijsontwikkelingsplan (2003) en de Voortgangsrapportage over het Onderwijsontwikkelingsplan (2005) geven overzichtelijk aan hoe de academisering wordt uitgebouwd om tegen 2013 volledig geacademiseerde opleidingen te kunnen aanbieden. De Commissie Onderwijsorganisatie en Onderwijsvernieuwing ((2003) geeft het academiseringsbeleid mee gestalte en heeft de omvorming naar de BAMA-structuur degelijk voorbereid en begeleid. De opleiding bevat naast een goed omschreven academisch-nautisch gedeelte dat werd uitgewerkt op basis van uitgebreid en nauw overleg met de maritieme/nautische sector, een degelijk ingevuld algemeen-academisch gedeelte dat voorbereid werd in samenwerking met de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen. De Onderwijsraad (2006) bewaakt de directe link van de academische master met de universitaire wereld en de maritieme industrie. De actuele en gestructureerde contacten en relaties met de nationale en internationale maritieme/nautische sector en de samenwerking met de Universiteit Antwerpen, de Universiteit Gent en de Université de Liège zijn een goede maatstaf voor de inbedding van relevant wetenschappelijk onderzoek in het onderwijs.

De algemene hogeschooldoelstellingen vinden hun oorsprong in de missie en de kernopdrachten van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen en bepalen ook de opleidingsdoelstellingen. In de langetermijndoelstellingen, hieronder samengevat, stelt de hogeschool:

- kansen te bieden om wetenschappelijke kennis, attitudes en vaardigheden te verwerven en op die manier zelfbewust te werken in een dynamische en pluriforme samenleving;
- voortdurende aandacht te besteden aan onderwijsinnovatie, het bevorderen van de zelfredzaamheid van de studenten en de onderwijskundige professionalisering van het academisch korps;
- deel te nemen aan internationale uitwisselings- en samenwerkingsprogramma's om haar studenten een open en mondiale visie te geven;
- in het licht van de nood aan levenslang leren, een onderwijsaanbod te organiseren op het vlak van zowel initiële en voortgezette opleidingen als bij- en nascholing en daarvoor een specifiek doelgroepenbeleid te voeren;
- in samenwerking met haar alumni een direct contact met het werkveld te onderhouden door bij- en nascholingsinitiatieven en door een geïnstitutionaliseerde terugkoppeling over haar opleidingen via de alumniwerking om op die manier zich als Hogere Zeevaartschool Antwerpen blijvend te verankeren in de maritieme en maritiem aanverwante cluster, zowel binnen de eigen regio als op internationaal vlak;
- het gedachtegoed van duurzame ontwikkeling uit te dragen naar alle geledingen van de maatschappij;
- een interne cultuur tot stand te brengen die openstaat voor vernieuwing, die teamwerking stimuleert en die aandacht heeft voor de ontwikkeling van de hogeschoolmedewerkers.

De opleidingsdoelstellingen van de academische bachelor- en de masteropleidingen Nautische wetenschappen leunen ook aan bij de korte termijn- of strategische doelstellingen van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen .

Om een maatschappelijk verantwoord, gestructureerd, samenhangend en toekomstgericht geheel van bachelor- en masteropleidingen aan te bieden aan studenten uit alle sociale lagen van de maatschappij en van alle generaties zijn de academische en beroepsgerichte vorming complementair en worden zij geïntegreerd aangeboden. Het BAMA-omvormingsdossier van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen beschrijft de algemene competenties op zowel het beroepsvlak als op academisch niveau, en de wetenschappelijke competenties voor het wetenschappelijk onderzoek in het algemeen en voor het domein van de nautische wetenschappen in het bijzonder. De beroepsgerichte vorming volgt de beroepsprofielen die afgeleid zijn uit de internationale regelgeving voor maritiem onderwijs (IMO-verdrag 1978) zoals die vastgelegd zijn in de STCW95-standaard (1995) die een

internationale, geharmoniseerde minimumstandaard voor maritieme opleidingen is. Deze standaard biedt de mogelijkheid om opleidingsdoelstellingen te onderscheiden op zowel operationeel niveau als op managementniveau. De opleiding heeft deze mogelijkheid degelijk benut door het operationeel niveau vooral in de academische bacheloropleiding aan bod te laten komen naast een basis van het 'management level', terwijl dit laatste vooral in de masteropleiding uitgewerkt wordt. Op die manier is de bachelor naast een doorstroombachelor ook een beroepsbachelor, en richten de doelstellingen van beide opleidingen zich op competenties voor zowel een beroepsgerichte vorming als een academische vorming.

De competentielijst en de opgemaakte matrices voor elk opleidingsjaar geven blijk van verdieping en verbreding van de decretaal voorgeschreven criteria. De matrices tonen aan dat de competenties voor de academische bachelor en de master en de daaruit voortvloeiende doelstellingen in de verschillende opleidingsonderdelen goed overeenkomen met zowel de decretale eisen en verwachtingen (art.58 van het structuurdecreet op het hoger onderwijs), als met de internationale STCW95-standaard.

Een volgende strategische doelstelling verwijst naar de internationale dimensie van de opleidingsdoelstellingen. De Hogere Zeevaartschool Antwerpen is, in tegenstelling tot andere hogescholen, niet alleen gebonden aan de wettelijke bepalingen op Vlaams niveau, maar moet ook beantwoorden aan de internationale regelgeving en kwaliteitsnormen van de International Maritime Organization (IMO) volgens de STCW95-standaard en -conventie. Verder stimuleert de hogeschool/opleiding zowel de docenten als de studenten om actief deel te nemen aan internationale programma's.

De Hogere Zeevaartschool Antwerpen wil studentgecentreerd en competentiegericht academisch onderwijs aanbieden met zowel aandacht voor een brede algemene vorming als voor specialisatie. Zij beschouwt het als haar verantwoordelijkheid een optimale dienstverlening te bieden aan de studenten als lerenden en aan de docenten als ontwerpers van leeromgevingen. De student wordt benaderd als een initiatiefrijk individu dat zelfstandig zijn leerproces stuurt en openstaat voor een leven lang leren. De docent creëert hiervoor een leeromgeving die dat leren aanmoedigt en bevordert. De commissie merkt inderdaad op dat de nadruk in het onderwijs stilaan verschuift van het overdragen van kennis naar het ontwikkelen van competenties als geïntegreerde gehelen van kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes. De Hogere Zeevaartschool Antwerpen beschouwt terecht het ontwerpen van competentiegericht onderwijs als een essentieel onderdeel van de vernieuwing van haar onderwijs. De onderwijseenheden formuleerden de kerncompetenties in termen van doelen op het niveau van de opleidingsonderdelen en zijn de basis voor de leerlijnen voor de studenten.

Door hun grote betrokkenheid bij de opleiding zijn de nautische en aanverwante sectoren goed op de hoogte van deze evolutie en aanpak in de opleiding. Tijdens de gesprekken blijkt dat de studenten een degelijke voeling hebben met de opleidingsdoelstellingen van de academiserende opleiding en realisatie ervan.

De commissie stelt vast dat de beoogde doelstellingen en de onderbouwing ervan zowel in de breedte als in de diepte degelijk en consequent tot stand gekomen zijn en opgevolgd worden. Zij is van oordeel dat de Hogere Zeevaartschool Antwerpen het niveau en de oriëntatie van deze academiserende opleiding, zowel de Nederlandstalige als de Franstalige, degelijk onderbouwt. Zij meent dat de opleiding enerzijds haar academische opdracht duidelijk vorm geeft in functie van de vooropgestelde algemene en algemeen wetenschappelijke competenties, en anderzijds haar professionele opdracht laat vertrekken van de internationaal verplichte competenties, meer bepaald de algemene beroepsgerichte competenties en beroepsspecifieke competenties op operationeel en op management niveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

Omdat het vakgebied overheersend Engelstalig is, verdient het aanbeveling om de studenten voldoende ruimte te bieden zich op dit vlak nog verder te ontwikkelen en de opleiding nog bredere kansen te bieden in het kader van samenwerking met het beroepenveld en de internationalisering.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving terzake.
- Voor academisch gerichte bacheloropleidingen en masteropleidingen zijn de eindkwalificaties ontleend aan eisen vanuit de wetenschappelijke en/of artistieke discipline, de internationale wetenschapsbeoefening en voor daarvoor in aanmerking komende opleidingen de praktijk in het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Naast haar academische opdracht die de opleiding duidelijk vorm geeft door de vooropgestelde algemene en algemeen wetenschappelijke competenties, laat zij haar professionele opdracht doelgericht vertrekken van de internationaal verplichte competenties, met name de algemene beroepsgerichte competenties en beroepsspecifieke competenties op operationeel en op management niveau.

De omvorming van het hoger onderwijs naar de BAMA-structuur heeft in de Hogere Zeevaartschool Antwerpen een onderwijsvernieuwingproces op gang gebracht. In het ontwerpen en opbouwen van een competentiegericht onderwijs heeft zij de curricula bijgestuurd en systematisch getoetst aan de competenties, zoals die vastgelegd zijn in artikel 58 van het structuurdecreet (2003-04-04), aan het omvormingsdossier, aan de beroepsprofielen (STCW95-standaard) en aan de internationaal opgelegde competenties binnen het kader van de wereldwijd geharmoniseerde (minimum)standaard voor maritieme opleidingen. Er werd rekening gehouden met het decreet betreffende de Hogere Zeevaartschool (1998-08-04) en het decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2004-04-21).

De documenten en bronnen met betrekking tot de domeinspecifieke eisen van de opleiding zijn in het zelfevaluatie rapport correct beschreven en weerspiegelen de werkelijkheid. Afstemming van de doelstellingen op de beroepsreglementeringen wordt opgenomen volgens de STCW95-standaard. Het geheel is goed gestructureerd en goed gereguleerd. De intense banden met het bedrijfsleven en de alumni, en de geïnstitutionaliseerde feedbackmechanismen met deze betrokkenen dragen bij tot actuele domeinspecifieke eigenschappen. Hoewel de beschrijving van het domeinspecifiek referentiekader de werkelijkheid reflecteert, lijkt de gehanteerde terugkoppeling nog te weinig proactief. De commissie waardeert de manier waarop de opleiding zich openstelt voor andere instellingen, instituties en verenigingen.

Het geheel van beroepsgerichte opleidingsdoelstellingen leidt tot eindkwalificaties die internationaal bepaald en georiënteerd zijn. Omwille van de internationale, tevens dwingende verplichtingen en door de vereisten in het werkveld overstijgen de opleidingen ook de Europese context en zijn ze gericht op een wereldwijde benadering. De commissie heeft respect voor de opbouwende samenwerking met het werkveld/maritieme industrie. Uit de gesprekken blijkt dat zij daadwerkelijk mee bijdragen tot het voortdurend vinden van de balans tussen het beroepsmatige en academische aspect van de opleiding.

De samenwerking binnen de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen leidt nu tot het opstarten van een 'Associatiefaculteit', waardoor de ontwikkeling van wetenschappelijk onderzoek in de Hogere Zeevaartschool Antwerpen wordt verzekerd. Verder zijn concrete en duidelijke overeenkomsten gesloten met de Universiteit Gent en met de Universiteit de Liège. Op die manier houdt de opleiding voor haar domeinspecifieke eisen voeling met de eisen van de wetenschappelijke discipline.

De hogeschool geeft aan dat in de omringende buurlanden geen BAMA-opleiding Nautische wetenschappen voorkomt met hetzelfde niveau. De commissie meent dat dit mogelijke pluspunt echter ook een probleem kan zijn op het vlak van vergelijking met analoge opleidingen met het oog op ontwikkeling en groei.

Aanbevelingen ter verbetering:

De relaties met bedrijfsleven en reders worden goed onderhouden. Het is raadzaam proactief alert te blijven om het beleid en de ontwikkelingen van zowel de bachelor- als de masteropleiding blijvend te ondersteunen en op elkaar af te stemmen.

Een verder doorgedreven opdeling tussen het operationeel en het managementniveau lijkt aangewezen. De ontwikkelingskansen voor beide niveaus zullen dan nog sterker uit de verf komen en beter kunnen inspelen bijvoorbeeld op studenten die anders zouden uitvallen en op studenten afkomstig uit ontwikkelingslanden.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding:

voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:

goed

facet 1.2, domeinspecifieke eisen:

goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleidingsdoelstellingen zijn herkenbaar in de onderwijseenheden en/of de onderzoeksdomeinen van de bachelor- en de masteropleiding. De opleidingsonderdelen voor de bacheloropleiding behoren tot zes duidelijk omschreven onderwijseenheden: Navigatie en navigatiemiddelen, Exploitatie en scheepstechniek, Toegepaste wetenschappen, Economie en management, Exacte wetenschappen en informatica, en Sociale wetenschappen en talen. In de masteropleiding komen daar zes onderzoeksdomeinen bij: Veiligheid en gezondheid, Maritiem transport, Mariene milieuthematiek, Maritieme energieproblematiek, Maritieme technieken, Human Resources en Communicatie. Sommige opleidingsonderdelen worden op hun beurt ingedeeld in opleidingselementen. De inhoud van de opleidingsonderdelen en -elementen wordt in drie talen, namelijk Nederlands, Frans en Engels, omschreven in de cursusplannen en in de ECTS-fiches die behoren tot de studiegidsen.

De commissie stelt vast dat de doelstellingen van de opleiding een goede vertaalslag hebben naar de inhoud van zowel het bachelor- als het masterprogramma. Al de gestelde doelstellingen voor een loopbaan op zee en deze aan wal zijn even goed uitgewerkt. Ook de twee pijlers waarop de opleiding is gebouwd, namelijk de uitoefening van de beroepen en de academische invalshoek, zijn degelijk herkenbaar in het programma van zowel de bachelor als de master.

De commissie waardeert de voorbereiding tot Wiskunde en Engels in de opleiding, evenals de ingevoerde managementaspecten. Zij maakt zich daar echter tegelijk een aantal bedenkingen bij. Zo is het moeilijk na te gaan in hoeverre de inhoud van het opleidingsonderdeel Wiskunde uitstijgt boven de eisen van de STCW95-standaard en effectief een meerwaarde biedt voor de academische bacheloropleiding. Ook beaamt de commissie de terechte stelling van het beroepenveld dat varen zonder adequate actieve kennis van het Engels niet kan. Daarnaast is het effectieve aantal uren dat besteed wordt aan managementaspecten in de academische bachelorjaren moeilijk eenduidig te bepalen.

Voor een aantal opleidingsonderdelen werken de opleidingen disciplineoverschrijdend. Voorbeelden zijn de stage en gelijkgestelde vaartijd, de bachelorscriptie en de masterproef, en de wetenschappelijke onderzoeksmethodologie. In deze opleidingsonderdelen komen vooral algemene, algemeen wetenschappelijke en algemeen beroepsgerichte competenties aan bod.

Los van het feit dat de internationale dimensie aanwezig is in het onderwijsprogramma doordat de Hogere Zeevaartschool Antwerpen gebonden is aan de internationale regelgeving, de STCW95-standaard, stelt de commissie vast dat de internationalisering in de opleiding op dreef komt. In de maritieme sector wordt doorgaans grensoverschrijdend gewerkt. De opleidingen maken hiervan gebruik door uitwisselen van onder andere

informatie over opleidingen, curricula en trainingsmethoden en toepassingen van STCW95-normen. Al decennia lang volgen studenten zowel uit de Europese Unie als uit niet-EU-landen de opleidingen aan de Hogere Zeevaartschool Antwerpen. De studenten geven aan dat zij het inrichten van zowel een Nederlandstalige als een Franstalige opleiding met uiteenlopende nationaliteiten ervaren als een soort “super-Erasmus”.

De uitwisseling van studenten en docenten gebeurt in het kader van het *Erasmus Lifelong Learning Program* 2007-2013. Om in dit kader aan studenten- en docentenmobiliteit te kunnen doen, vernieuwde de Hogere Zeevaartschool Antwerpen haar *Erasmus University Charter*. De studentenmobiliteit krijgt stilaan meer aandacht. Voor de docentenmobiliteit streeft de opleiding naar een gelijk gespreide mobiliteit over alle vakgebieden en naar een groter aantal inkomende docenten. De recent aangestelde Erasmus-coördinator staat onder andere in voor de screening van de buitenlandse instellingen waarmee een bilateraal akkoord wordt gesloten. De Hogere Zeevaartschool Antwerpen werkt ook samen met andere Europese maritieme universiteiten in twee projecten in Cambodja. In het kader van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen wordt er een breed samenwerkingsplatform opgericht waarbij wordt gewerkt aan een gestructureerd onderzoeksaanbod.

Uit de ingekeken documenten en de gesprekken met zowel de studenten als de afgestudeerden en de vertegenwoordigers van het beroepenveld besluit de commissie dat de inhoud van het programma en de curriculumopbouw degelijk afgestemd zijn op de doelstellingen en competenties van de bachelor- en masteropleidingen. De competenties zijn zeer concreet uitgeschreven voor zowel het operationele als het management niveau en vormen de basis voor het onderwijsprogramma. Dit alles is het resultaat van degelijk toegepaste procedures voor curriculumontwikkeling en participatie van de relevante actoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het is raadzaam na te gaan hoe en in hoeverre de inhoud van de opleidingsonderdelen in de bachelorjaren, zoals Wiskunde, uitstijgt boven de eisen van de STCW95-standaard en op die manier de meerwaarde voor de academische bacheloropleiding te duiden.

Facet 2.2 Eisen academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- kennisontwikkeling door studenten vindt plaats in interactie tussen het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek (met inbegrip van het onderzoek in de kunsten) binnen relevante disciplines;
- het programma sluit aan bij ontwikkelingen in de relevante discipline(s) door aantoonbare verbanden met actuele wetenschappelijke theorieën;
- het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de ontwikkeling en beoefening van de kunsten;
- (bij daarvoor in aanmerking komende opleidingen) het programma heeft aantoonbare verbanden met de actuele praktijk van de relevante beroepen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het eerste jaar bachelor worden de kennis en inzichten die nodig zijn om de competenties van de STCW95-standaard te verwerven aangeboden op basisoniveau. In de verdere jaren gebeurt dat op gevorderd en gespecialiseerd niveau. Dit geldt ook voor de ondersteunende kennis zoals wiskunde, fysica, chemie, elektronica.

Professionele kennis over management en economie, recht, talen en multiculturaliteit wordt aangescherpt. De praktijkgedeelten van de nautische en nautisch-technische opleidingsonderdelen stellen de vaardigheden voor het specifieke beroepsmatig functioneren centraal. Vaardigheden die het maatschappelijk en algemeen beroepsmatig functioneren ondersteunen, zijn verspreid terug te vinden in het programma van de opleidingen.

Onderzoeksmethodologie komt geïntegreerd aan bod in diverse opleidingsonderdelen en vooral in de bachelorscriptie en de masterproef. Het opleidingsonderdeel Wetenschappelijke onderzoeksmethodologie biedt de studenten in het derde jaar bachelor de mogelijkheid dieper in te gaan op zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeksmethoden. In de bachelorscriptie komen het analytisch en synthetisch vermogen van de student, het zelfstandig probleemoplossend vermogen en de gerichte onderzoekshouding tot uiting. Het opleidingsonderdeel Data analysis schept mede het kader voor de masterproef waarbij de studenten bewijzen dat ze de onderzoeksvaardigheden voldoende beheersen om deel te nemen aan onderzoek of om zelfstandig onderzoek te verrichten, ook in internationale context. Uit de gesprekken met de studenten, de docenten en het beroepenveld blijkt dat in het kader van de academisering steeds meer onderzoeksprojecten worden opgezet, zowel in de Hogere Zeevaartschool Antwerpen zelf als in samenwerking met andere hogescholen of met universiteiten. Vooral in het derde bachelorjaar en in het masterjaar streeft de opleiding er naar om opleidingsonderdelen uit te werken vanuit de onderzoekservaring van de betrokken lesgevers. De commissie stelt vast dat docenten de recente internationale ontwikkelingen, zowel van de technologische evoluties in de zeevaart als deze van de nautische wetenschappen, opvolgen en gepast verwerken in de opleiding. Studenten van het derde jaar bachelor en van de master nemen deel aan de diverse onderzoeksprojecten. De coördinator Wetenschappelijk onderzoek zorgt voor de uitbouw van het wetenschappelijk onderzoek en coördineert de verschillende projecten.

Het programma houdt bewust rekening met actuele inzichten in de nautische wetenschappen en in de bedrijfskunde, en met maatschappelijke ontwikkelingen. Op die manier speelt de opleiding ook in op veranderingen in het beroep. Zo gaat in het programma veel aandacht naar randwetenschappen zoals recht, economie, psychologie, human resources en talen omdat afgestudeerden na hun loopbaan op zee meermaals terecht komen in uiteenlopende beroepen aan de wal.

Vanaf het eerste jaar komt de student door de stage in contact met zijn toekomstig werkveld. De stages hebben als doel de verworven theoretische kennis om te zetten in beroepsspecifieke competenties door aan boord zoveel mogelijke facetten van de STCW95-standaard gerelateerde opleidingsonderdelen en -elementen in de praktijk te brengen. Op die manier werken de studenten in een reële omgeving aan de doelstellingen van de cursusplannen, de ECTS-fiches en de STCW95-conventie en -code in hun geheel. Sinds 2007-2008 worden voor het tweede en derde jaar bachelor de stages aan boord niet meer ingericht. Aanleiding hiertoe was de herschikking van de labo's en praktijk - gelijkgestelde vaartijd - in de twee laatste bachelorjaren en de verlenging van de stageperiode aan boord in het eerste jaar bachelor. De opleiding en de maritieme industrie stimuleren de studenten tijdens infosessies om tijdens de zomermaanden de resterende vaartijd en de nodige competenties te verwerven. De commissie merkt op dat de studenten doelgerichte praktijkervaring opdoen tijdens de stages die zij zelfstandig kiezen en organiseren. Dit gebeurt in overleg met de betrokken maatschappijen en volgens de richtlijnen van de Pool der Zeelieden. De studenten moeten hiervoor solliciteren. De verworven vaartijd telt mee voor de vereiste vaartijd van 12 maanden om na hun bacheloropleiding het vaarbevoegdheidsbewijs operationeel niveau te verkrijgen. Alle activiteiten van het praktische gedeelte van de opleiding zijn gerelateerd aan de STCW95-standaard en -conventie en zijn ondergebracht in een overzichtelijk document "Stages en Gelijkgestelde Vaartijd". Onder de gelijkgestelde vaartijd vallen de labo's en de simulatoropleidingen. De basis is het door IMO goedgekeurd Cadet Training Record Book (CTRB). Zowel de studenten als de vertegenwoordigers van het werkveld zijn zeer tevreden over de aanpak van de stages. Ook door de simulatoroefeningen, de keuze van de onderwerpen voor de bachelor- en masterproef en deelname aan onderzoek komen de studenten in contact met aspecten van de beroepspraktijk.

De stage in het eerste jaar bachelor duurt vier weken en bedraagt 5 studiepunten. Studenten kunnen vrijstelling van stage aanvragen op basis van documenten. De commissies EVK/EVC beslissen aan de hand hiervan over de vrijstelling.

De bachelorscriptie kan een onderzoek zijn, een uitgewerkt simulatiepakket, een projectstudie of een theoretische scriptie. Het relatieve gewicht, met inbegrip van het opleidingselement Wetenschappelijke onderzoeksmethodologie dat één studiepunt toegewezen krijgt, bedraagt vijf studiepunten. De student kiest zelf het onderwerp van de bachelorscriptie uit de lijsten met voorstellen van mogelijke onderwerpen die aangebracht worden door de onderwijseenheden en het werkveld. De promotor is lid van het onderwijzend personeel en zal de student ook begeleiden tijdens de verdere uitwerking van de bachelorscriptie in een masterproef. De criteria voor de opstelling en de beoordeling zijn gekend bij de betrokkenen.

De regelmatige contacten met de reders en met de maritieme industrie, al dan niet in de werkgroep KBRV-HZS, dragen duidelijk bij tot de actualisering van het programma. Om het contact met het werkveld nog te verstevigen, heeft de Hogere Zeevaartschool Antwerpen de maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening ontwikkeld en vastgelegd in een "Reglement betreffende de wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening door de Hogere Zeevaartschool en betreffende de relaties van de Hogere Zeevaartschool met andere rechtspersonen".

De goede aanzetten in het academiseringsproces geeft de commissie vertrouwen. De opleiding zet op positieve en gedreven manier duidelijke onderzoekslijnen uit en het werkveld stimuleert vernieuwing en academisering van het onderwijs in de opleiding. De studenten geven aan dat zij de academisering van de opleiding ondervinden, vooral in de samenwerking met de universiteiten en in de invulling van de lessen. Het programma getuigt van doelgerichte groei in verwevenheid van het onderzoek en het onderwijs. Bovendien blijkt uit de gesprekken dat het studiepakket beantwoordt aan de noden van de reders die zelf de mogelijkheden hebben om het evenwicht tussen de professionele en academische gerichtheid van de opleiding zo goed mogelijk op elkaar te blijven afstemmen. Het werkveld/maritieme industrie geeft aan graag mee te werken en na te denken over het programma en wil voortdurend de nieuwste ontwikkelingen doorgeven aan de opleiding. De commissie stelt vast dat de sector het belang van de eigen bijdrage positief in de opleiding binnenbrengt en zich bewust is van de positieve effecten daarvan op de afgestudeerden.

Aanbevelingen ter verbetering:

Hoewel de commissie het volste vertrouwen heeft in het lopende academiseringsproces en hoewel het academisch niveau van het programma goed is, vraagt zij

- het evenwicht te bewaken tussen de professionele pijler en de academische pijler in de opleiding;
- te waken over de duurzaamheid van het onderzoek in de opleiding gezien de vastgestelde onderwijsbelasting van het personeel.

De Engelse taal is de voertaal in de zeevaart en moet als dusdanig verder in het programma van de opleidingen, en dan vooral in de Franstalige, geïntegreerd en versterkt worden.

De commissie beschouwt een vier weken durende stage in het eerste jaar als een uiterste minimum. Zij raadt daarom aan de mogelijkheden te onderzoeken om de stages aan boord op te voeren.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De evolutie van algemene kennis en inzichten naar verdieping van de inhoud is herkenbaar doorheen het curriculum. De opleidingsonderdelen van de hogere jaren bouwen verder op de kennis, de inzichten, de vaardigheden en de attitudes die in lagere jaren worden aangeboden. In het derde bachelorjaar en in het masterjaar worden keuze-opleidingsonderdelen ingericht in verschillende onderwijseenheden en onderzoeksdomeinen. Daardoor kunnen de studenten zich specialiseren in hun interessegebied. De algemene en specifieke beroepsgerichte bachelor- en mastercompetenties die overeenstemmen met de vereisten van de STCW95-standaard en -conventie, leiden gradueel tot het finale operationele niveau van de bachelor- en het managementniveau van de masteropleiding. De basiskennis van het wetenschappelijk onderzoek en van onderzoeksmethoden komt in het eerste jaar beperkt aan bod en evolueert naar degelijke kennis in de loop van de laatste twee opleidingsjaren. De opleiding werkt voor sommige opleidingsonderdelen samen met de Universiteit Antwerpen, de Universiteit Gent en de Université de Liège.

De toepassing van het flexibiliseringsdecreet leidt tot een grote variatie van leerroutes, die in de opleiding degelijk voorbereid en opgevolgd worden. De regelgeving hierover is opgenomen in het Onderwijs- en Examenreglement en in het EVC-reglement van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen. Ook in het kader van de flexibilisering en om de logische opbouw van het programma te waarborgen, worden, indien vereist, de aanvangscompetenties van de opleidingsonderdelen bepaald.

Zowel voor inkomende als voor uitgaande studenten legt de Erasmus-coördinator in overleg met de student een individueel programma vast volgens de ECTS-procedure. Studiepunten die uitgaande studenten verworven hebben in het buitenland, worden aanvaard als credits voor hun opleiding.

De vakgroepen en onderwijsgroepen leveren belangrijke bijdragen voor de afstemming van de vakinhouden op elkaar. Overbodige overlap wordt mede door de studentenraad bewaakt. De studenten en de afgestudeerden getuigen de samenhang van het programma als goed te ervaren. De opleiding gaat bewust en doelgericht om met de vereiste invulling van het STCW- en het academische luik en streeft naar een evenwicht tussen beide. De koppeling tussen het professionele en academische wordt ook met structurele inbreng van buiten uit opgevolgd.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het is raadzaam de samenhang tussen de STCW95-standaard en de academisch/exacte opleidingsonderdelen/aspecten van de opleidingen te expliciteren.

De commissie vraagt het evenwicht tussen praktijk en theorie te bewaken. De huidige situatie waarbij een deel van de praktijk, meer bepaald een deel van de vaartijd, buiten het programma valt, vraagt specifieke aandacht.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang:

- bachelor: tenminste 180 studiepunten
- master: tenminste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De academisch gerichte bacheloropleiding bestaat uit drie studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen voor de minimale studieomvang van een academisch gerichte bachelor.

De masteropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen voor de minimale studieomvang van een master.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tussen 2004 en 2006 bracht de werkgroep Studietijdmetering de studeerbaarheid in kaart. Nadien werd de werkgroep ondergebracht in de cel Integrale Kwaliteitszorg. De werkgroep werkt regelmatig samen met de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen. De opleiding beschouwt de studietijdmetering als een instrument om de werkbelasting van de student en de studeerbaarheid in te schatten. Haar benadering past in het systeem van integrale kwaliteitszorg van de opleiding zoals beschreven bij onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg.

De commissie stelt vast dat de opleiding haar aanpak doorheen de jaren evalueert en bijstuurt om tot zinvolle en bruikbare resultaten te komen. De analyse van de curricula en de lessen- en examenroosters, de methode van het tijdschrijven en de methode van de focusgroepen die nagesprekken met de studenten in groep zijn, werden initieel met variërend succes uitgevoerd. De focusgroepen komen op systematische wijze samen en geven het meeste informatie. De opleiding houdt met de focusgroepen de vinger aan de pols en krijgt op die manier ook zicht op de studiebelemmerende en/of -bevorderende factoren van de opleiding.

In het modeltraject zijn de 180 studiepunten van de bachelor- en de 60 studiepunten van de masteropleiding gelijkmatig gespreid over de verschillende opleidingsonderdelen en opleidingsjaren. De begrote studietijd situeert zich rond de 1680 uren per jaar en beantwoordt aan de norm van 60 studiepunten per jaar. De studenten zeggen een gemiddelde studiebelasting van 30 tot 40 uren per week te hebben. De commissie stelt vast dat door zowel het operationele als het management level in te bouwen de opleiding verder gaat dan wat minimaal nodig en voorgeschreven is, wat de opleiding zwaarder maakt. Niettegenstaande de studiedruk en dikwijls grote werkdruk geven de studenten van de bachelorjaren aan dat het mits de vereiste inzet haalbaar is. In het masterjaar komen alleen die studenten onder hogere druk te staan die een ander onderwerp kiezen voor hun masterproef dan zij hadden voor de bachelorscriptie. De studenten vermelden tijdens de gesprekken de uitgebreidheid van de opleidingsonderdelen, de diversiteit ervan en de variatie in de opleiding als sterke punten. Het werkveld/de maritieme sector stelt dat het nog vrij hoge aantal contacturen voor een academiserende opleiding net het spanningsveld is omdat de opleiding ook gebonden is aan de vereisten vanuit het beroep. En dit spanningsveld is het aantrekkelijke: het professionele wordt verrijkt met een academische inbreng waarbij het onderzoek het geheel in balans brengt. De positieve betrokkenheid en opbouwende inbreng van het werkveld/de maritieme sector komen ook hier bij het bewaken van een evenwichtige opleiding in termen van studielast tot hun recht.

Het academiejaar is ingedeeld in modules, waardoor de verdeling van de studietijd gelijkmatig is. Na ieder module kunnen examens ingericht worden, waardoor er ook een spreiding van de studielast mogelijk is. De commissie merkt op dat een snelle opeenvolging van de modules daarom ook best vermeden wordt. Het is duidelijk dat de opleiding veel aandacht besteedt aan het opvolgen van de studeerbaarheid van de cursussen.

Aanbevelingen ter verbetering:

Verdere studietijdmetingen met focusgroepen dienen bekeken te worden en de werking van de focusgroepen moet blijvend bewaakt worden, in het bijzonder met het oog op de masterproef indien die niet zou aansluiten op de bachelorscriptie.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de curriculumopbouw en het didactisch concept zijn afgestemd op de beoogde doelstellingen. Het ontwikkelingspad van verandering van didactiek is gestart. De leerdoelen worden op een bewuste en geplande wijze gerealiseerd. In de cursusplannen en de studiegidsen wordt voor elk opleidingsonderdeel of -element aangegeven welke werkvorm er wordt gehanteerd. De werkvormen zijn gevarieerd: hoorcolleges, seminars, oefeningen, begeleid zelfstandig studeren, opdrachten, het gebruik van een elektronische omgeving. De invoering van nieuwe onderwijs- en werkvormen gebeurt weloverwogen en stapsgewijs. Het werken met een portfolio en 'problem based learning' worden als didactische werkvormen uitgetoetst. Bij de ontwikkelingen naar zelfstandig leren krijgen de studenten een belangrijke

verantwoordelijkheid toegewezen. De studenten geven aan nog veel lesuren te hebben. Sommige docenten houden vast aan vormen van traditioneel lesgeven, anderen niet. In de hogere jaren worden meer en meer nieuwe leervormen gebruikt. Voor technisch-nautische en praktisch-technische opleidingsonderdelen zijn er specifieke didactische onderwijsmiddelen beschikbaar, waardoor studenten in zeer realiteitsgetrouwe situaties vaardigheden kunnen oefenen: meetinstrumenten, laboratoria en simulatoren. De nadrukkelijke plaats en de rol van de simulatoren maken de opleiding sterk. De commissie waardeert de in ontwikkeling zijnde 'manned models' projecten op de vijver van de campus.

In een aantal opleidingsonderdelen wordt gebruik gemaakt van de elektronische omgeving. De uitwerking van het digitaal leerplatform gebeurde met de ondersteuning van de diensten van de UA omdat voor de Hogere Zeevaartschool Antwerpen deze dienstverlening met eigen middelen niet mogelijk is. De commissie stelt vast dat het belang dat de opleiding hecht aan het digitaal leerplatform *Blackboard Learning System™*, aan informatica, aan het internetbereik als leermiddelen een positieve weerslag heeft op uitwerking van het programma.

De opleiding streeft eenvormigheid en transparantie na in het gebruik van syllabi en cursussen. De commissie stelt vast dat het cursusmateriaal voor de bachelorjaren verzorgd en goed is en dat hier voor het masterjaar nog verder aan gewerkt moet worden. Meer bepaald vraagt de commissie de docenten van het masterjaar de afdruk van power point presentaties ter ondersteuning van opleidingsonderdelen niet te beschouwen als volwaardig leer- en/of studiemateriaal.

De commissie waardeert eveneens de bijdragen die de commissie Onderwijs en onderzoek en de stuurgroep Wetenschappelijk onderzoek leveren aan de afstemming tussen vormgeving en inhoud van het programma .

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt dat nog meer interactiviteit en nog meer variatie in de zich ontwikkelende werkvormen kunnen gebracht worden.

Voor de studenten is het belangrijk dat voor de verschillende opleidingsonderdelen die het zelfstandig leren en studeren als werkvorm toepassen eenduidige afspraken en een goede verdeling van opdrachten voorhanden zijn.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De organisatie van toetsen en examens staat beschreven in het Onderwijs- en Examenreglement. Het academiejaar is opgesplitst in twee semesters, die op hun beurt opgedeeld zijn in twee modules of lesblokken. Na elke module wordt in een examenperiode voorzien. Vóór elke examenperiode wordt een inhaal-, herhalings- of studieweek georganiseerd. De opleiding kiest voor een zo groot mogelijke spreiding van de examens. De studenten en docenten hebben inspraak in de opstelling van de examenplanning en zijn tijdig op de hoogte van

de definitieve examenplanning. De studenten en de docenten kunnen deze planning ad valas en via *Blackboard Learning System™* raadplegen.

Bij de start van het academiejaar lichten de studentenbegeleiders het Onderwijs- en examenreglement toe aan de studentengroepen. In de cursusplannen worden de voorwaarden van de evaluatie per opleidingsonderdeel uitgebreid beschreven. Het Onderwijs- en examenreglement en de studiegidsen kunnen worden geraadpleegd op de website, op het *Blackboard Learning System™* en in de bibliotheek.

Uit de cursusplannen en de studiegidsen blijkt een degelijke variatie aan evaluatievormen. Deze diversiteit gaat samen met de competenties en de daaruit voortvloeiende doelstellingen. De competenties worden zowel naar product als naar proces geëvalueerd. De opleiding besteedt veel aandacht aan het geïntegreerd verwerken van studie- en leermateriaal. De evaluatiecriteria van de opleidingsonderdelen, ook de stage, bachelorscriptie en masterproef, liggen vast en zijn gebaseerd op de te bereiken doelen en competenties. Zij zijn opgenomen in de cursusplannen en de studiegidsen. De studenten en de externen die betrokken zijn bij beoordelingen, zoals bij de bachelorscripties, zijn op de hoogte van de duidelijke beoordelingscriteria. De promotor oordeelt over de mate waarin de vooropgestelde competenties verworven zijn met de bachelorscriptie. Naast de inhoudelijke beoordeling (50 %), worden de vormelijke aspecten (20 %) en de bibliografie (10 %) in rekening gebracht. Het geheel wordt samengebracht op een evaluatieblad. Tijdens de stage worden de studenten opgevolgd en geëvalueerd zowel door de instructeurs als door de coaches. De coaches worden zelf opgevolgd en geëvalueerd door de instructeurs. De commissie stelt vast dat het Cadet Training Record Book niet altijd even goed wordt ingevuld. De rederij voert bedrijfsevaluaties uit van de vrijwillige vaarstages.

Het toetsbeleid wordt in het kader van de kwaliteitszorg en de jaarlijkse externe audit elk academiejaar geëvalueerd en getoetst aan de kwaliteitscriteria betrouwbaarheid en validiteit, en aan de eisen van het competentiegericht onderwijs/leren. Ook de examencommissie evalueert op regelmatige basis haar werking.

De commissie stelt vast dat het onderwijsvernieuingsproces niet beperkt is gebleven tot de doelstellingen van de opleiding en een aanzet tot curriculumvernieuwing maar dat het ook meer en meer vorm krijgt in de uitwerking van een toetsbeleid in het kader van competentiegericht onderwijs. De oprichting van een werkgroep voor toetsbeleid wordt door de commissie aangemoedigd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt een duidelijke en eenduidige terugkoppeling van de vaarstages tijdens de zomermaanden.

Facet 2.8 Masterproef

Beoordelingscriteria

- De masteropleiding wordt afgesloten met een masterproef waarmee de student blijk geeft van een analytisch vermogen of van een zelfstandig probleemoplossend vermogen op academisch niveau of het vermogen tot kunstzinnige schepping. Het werkstuk weerspiegelt de algemeen kritisch-reflecterende ingesteldheid of de onderzoeksingesteldheid van de student.
- De masterproef heeft een omvang van ten minste één vijfde van het totale aantal studiepunten met een minimum van 15 en een maximum van 30 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: ABA: **nvt**; MA: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De masteropleiding vervangt sinds het academiejaar 2007-2008 de vroegere licentiaatsopleiding. De studenten sluiten hun opleiding vanaf dan af met een masterproef of masterscriptie. De masterproef bouwt in principe voort op de bachelorscriptie. Een student kan op basis van volgtijdelijkheid slechts aan de masterproef beginnen als hij geslaagd is voor de bachelorscriptie in de Nautische Wetenschappen. De commissie herkent ook hier het belang dat de opleiding hecht aan een samenhangend, opbouwend programma (facet 2.3). Voortbouwend op het sterke aspect van de opleiding waarbij, op een uitzondering na, de masterproeven aansluiten op de bachelorproeven is het raadzaam deze volgtijdelijkheid nog te versterken door de uitwerking van het onderwerp in de bachelorfase te verbreden en ook meer te koppelen aan de onderzoekslijnen. De regelgeving over de masterproef of masterscriptie staat beschreven in het Onderwijs- en Examenreglement en in de richtlijnen. De masterscriptie is een verplicht opleidingsonderdeel met 15 studiepunten.

In de masterproef toont de student dat hij in staat is om op academisch niveau de verworven inhoudelijke kennis, inzichten en vaardigheden toe te passen en te integreren in een samenhangend wetenschappelijk onderbouwd document, op basis van zelf verricht onderzoek. Dit document is een theoretische scriptie of een onderzoeksproject en is bij voorkeur gerelateerd aan een van de onderzoeksdomeinen: Veiligheid en gezondheid, Maritiem transport, Maritieme milieuthematiek, Maritieme energieproblematiek, Maritieme technieken, Human Resources en communicatie. De criteria voor de opstelling en voor de beoordeling van de masterproef liggen vast in een duidelijk en formeel schema. De masterscriptie moet een uitgebreide wetenschappelijke verhandeling zijn waarmee de student aantoont dat hij een probleem/onderzoeksvraag, in directe relatie met de einddoelen van de opleiding, zelfstandig, op een kritische wijze, technisch gevorderd kan uitdiepen en wetenschappelijk verantwoord kan behandelen in een verzorgd schriftelijk document. Uit de aanpak moeten een analytisch en synthetisch vermogen en een zelfstandig probleemoplossend vermogen op academisch niveau blijken. De masterscriptie dient ook te getuigen van de algemeen kritisch-reflecterende ingesteldheid en de onderzoeksingesteldheid van de student. De commissie waardeert het gevoerde preventiebeleid en de controle met betrekking tot plagiaat.

De studenten worden degelijk voorbereid in het opleidingsonderdeel Wetenschappelijke onderzoeksmethodologie tijdens het derde bachelorjaar en Data analysis tijdens het masterjaar. Zij kiezen zelf hun onderwerp. De commissie stelt vast dat er een brede waaier van onderwerpen aangeboden wordt. De commissie meent dat nog meer afstand moet genomen worden van literatuurstudies en van beschrijvende scripties. Zij stelt echter ook vast dat meer en meer onderwerpen van masterproeven rechtstreeks verbonden zijn met onderzoeksprojecten die opgezet worden aan de Hogere Zeevaartschool Antwerpen. Tijdens de gesprekken met het werkveld en de maritieme industrie blijkt dat zij een grote interesse hebben om onderwerpen aan te brengen voor masterscripties. Een greep uit hun met succes uitgevoerde/in uitvoering zijnde voorstellen: Hydrex project: weerstand van schepen bekleed met Ecospeed; Onderzoek naar toxische dampen waaraan zeevarenden blootgesteld worden aan boord van tankers tijdens de normale operaties; Studie naar de chemische en microbiologische factoren die de corrosie van ballasttanks aan boord van koopvaardij schepen induceren. Een aantal scripties kaderen in onderzoeksprojecten die lopen in samenwerking met de Universiteit Antwerpen en/of met departementen van geassocieerde hogescholen van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen en met de maritieme industrie als werkveld.

De relevantie van de onderwerpen wordt bepaald door de promotor en het diensthoofd, die het onderwerp goedkeuren. De promotor is lid van het onderwijzend personeel. Door de samenwerkingsovereenkomsten kan de promotor ook een universiteitsprofessor (ITMMA, Universiteit Gent, Université de Liège) zijn. In specifieke gevallen kan een co-promotor van buiten de onderwijsinstelling worden aangezocht voor de begeleiding van de scriptie. De student bepaalt in samenspraak met de promotor de frequentie van de bijeenkomsten voor de begeleiding. Van elke samenkomst wordt een verslag gemaakt waarin de vorderingen van de student beschreven worden. Het overzicht van de begeleidingen is samengebracht in een rapportblad.

De mondelinge verdediging en/of demonstratie is publiek. De beoordelende commissie bestaat in principe uit het diensthoofd van de onderwijseenheid of zijn plaatsvervanger (als voorzitter), de promotor en de assessor(en).

De inhoud van de verhandeling hebben de commissieleden al eerder onderzocht. De beoordeling van de scriptie gebeurt hoofdzakelijk op basis van de volgende elementen: de relevantie van het onderwerp, de duidelijkheid van de probleemstelling, de logische opbouw en structuur, de volledigheid van de literatuurstudie, de gebruikte analysemethode en de creativiteit en kritische ingesteldheid bij het beantwoorden van de vraagstelling. Het taalgebruik moet helder, correct en wetenschappelijk zijn. Er wordt ook verwacht dat de presentatie verhelderend is. Centraal bij de verdediging staat de voorstelling en bespreking van de bekomen resultaten, van de evolutie van de realisatie en van de persoonlijke inbreng. De bevoegde commissieleden evalueren de masterscriptie en de verdediging ervan. De jury oordeelt over de mate waarin de vooropgestelde competenties bereikt zijn. Naast de inhoudelijke beoordeling (50 %), brengt de jury de vormelijke aspecten (20 %) en de mondelinge verdediging (30 %) in rekening. De totale beoordeling wordt neergeschreven op het evaluatieblad. De commissie oordeelt dat de tijdsduur van mondelinge verdediging, één uur, zeer lang is. Als het aantal studenten blijft toenemen, zal hier een zelfregulerend effect optreden.

De visitatiecommissie meent dat de totale aanpak van de masterproeven zich duidelijk situeert in de groeiende academisering van de opleiding en ervaart dat de opleiding zich bewust is van de fase van het ontwikkelingstraject waarin zij zich bevindt. De opleiding betreft externen bij de masterproeven. De commissie waardeert de communicatie van criteria voor de opstelling en voor de beoordeling van de masterproef met de externen en herkent een kruisbestuiving tussen universiteit en hogeschool in de beoordeling.

De werkgroep Eindschrijft volgt de ontwikkeling van de masterscriptie in het kader van de academisering op. Elke onderwijsseenheid is er in vertegenwoordigd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt voor in het kader van de academisering de mogelijkheden te onderzoeken om de masterscriptie in het Engels te schrijven, of alvast een summary, en studenten te coachen tot/enthousiast maken voor publicaties.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding volgt de wettelijke voorschriften met betrekking tot de toelatingsvoorwaarden. De formele toelatingsvoorwaarden om de bacheloropleiding Nautisch wetenschappen te starten staan duidelijk vermeld in de informatiebrochure van de hogeschool, in het Onderwijs- en Examenreglement en op de website van de hogeschool. Een medisch onderzoek is verplicht voor het opleidingsonderdeel Stage aan Boord. Bijzondere of

afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding zijn in een speciale procedure vastgelegd en opgenomen in het Onderwijs- en Examenreglement. Kandidaatsstudenten zoals deze met een buitenlands diploma, de anderstalige niet-Franstalige studenten, de vluchtelingen, dienen een aanvraag in bij de studentenadministratie. Om in te schrijven voor de masteropleiding moet de student het diploma van de bacheloropleiding gehaald hebben.

Een meerderheid van de generatiestudenten heeft ASO gevolgd, een minderheid TSO. Het percentage van de vrouwelijke generatiestudenten situeert zich tussen ongeveer 9.50 % en 14.50 %. Het percentage mannelijke studenten schommelt rond 85 %. De verdeling over de Franstaligen en Nederlandstaligen blijft vrij stabiel doorheen de jaren. Er wordt een lichte gelijkmatige toename van studenten uit de Europese en niet-Europese landen vastgesteld. De opleiding besteedt de nodige aandacht aan haar instroom en houdt voeling met de hinderpalen die een geslaagde aansluiting in de weg staan. Zij voorziet in een brede waaier van verschillende voorzieningen om de differentiële instroom bij te spijkeren en besteedt daar veel tijd en energie aan. De commissie waardeert ook de voorbereiding die hieraan voorafgaat. Verder biedt de opleiding gerichte studiebegeleiding en monitoraten aan en kan elke student een intakegesprek voeren. Deze acties bieden voor sommige studenten nog niet genoeg ondersteuning. Toch is het voor de commissie duidelijk dat de opleiding en de hogeschool voldoende en goede initiatieven nemen waarin de kandidaat-studenten duidelijke, juiste en volledige informatie krijgen over de hogeschool en de opleidingen.

De instroomheterogeniteit vraagt om gedifferentieerde leertrajecten en de opleiding benut dan ook de mogelijkheden die het flexibiliseringsdecreet hiertoe creëert: diplomacontract, creditcontract of examencontract. Ook voor uitkeringsgerechtigde studenten ontstaan mogelijkheden tot studeren. Een student die kiest voor een creditcontract volgt een persoonlijk deeltraject. De opleiding houdt voldoende rekening met de volgtijdelijkheid, die vastligt in het kwaliteitssysteem van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen en kan geraadpleegd worden bij de studentenadministratie en op het *Blackboard Learning System*TM.

De vraag naar een vrijstelling op grond van eerder verworven kwalificaties (EVK) richt de kandidaat-student aan de EVK-commissie. Na onderzoek en erkenning van de eerder verworven kwalificaties het advies van de EVK-commissie gevalideerd of gemotiveerd afgewezen door het Bestuurscollege. Het hogeschoolbestuur kan naast het onderzoek op stukken en een eventueel beperkte bijkomende proef, een bijkomend onderzoek voor EVK's uitvoeren volgens een bekwaamheidsonderzoek zoals dat binnen de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen is bepaald voor EVC's. Het EVC-assessment geeft kandidaten die geen diploma's hoger onderwijs kunnen voorleggen de kans om hun elders verworven competenties in te brengen. Dit systeem creëert onderwijsparticipatie voor mensen die als niet-generatiestudent vooralsnog het bachelordiploma willen behalen. Met deze aanpak biedt de hogeschool ook deze doelgroepen gedifferentieerde leerroutes aan.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het is raadzaam de brede instroom voortdurend in kaart te brengen om er voor te zorgen dat de ondernomen acties op het vlak van studenteninformatie en – ondersteuning effect blijven hebben.

Aansluitend met wat reeds bij facet 2.1. werd aangehaald, zou bij de instroom van voornamelijk Franstalige studenten over de kennis van het Engels moeten worden gewaakt.

Oordeel over onderwerp 2, programma:**voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma: goed

facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma:

goed

facet 2.3, samenhang van het programma:

goed

facet 2.4, studieomvang:

OK

facet 2.5, studielast:

goed

facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:

goed

facet 2.7, beoordeling en toetsing:

goed

facet 2.8, masterproef:

ABA: nvt;

MA: goed

facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:

voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Formeel liggen zowel het decreet betreffende de Hogere Zeevaartschool (1998-08-04) als het decreet betreffende de Hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap (1994-07-13) aan de basis van de regelgeving voor het personeelsbeleid van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen. Dit reglement is goedgekeurd door het Hogeschoolonderhandelingscomité (HOC). Met het oog op de academisering en binnen het kader van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen stapt de hogeschool mee in het concept dat de Universiteit Antwerpen uitwerkt voor de profielen van het academisch personeel.

De ingekeken documenten, de gesprekken met de studenten, afgestudeerden, docenten en betrokkenen uit de afnemende sectoren tonen aan dat het personeelsbeleid meer is dan een geschreven letter. De commissie spreekt haar waardering uit over het sterke en visionaire leiderschap, ook op onderwijskundig gebied, dat duidelijk aanwezig en ingebed is. De commissie maakt in alle geledingen kennis met goed gekwalificeerd personeel met brede interesses, brede kennis en van hoog niveau. Het personeel is en wordt sterk betrokken bij de opleiding.

De wijze waarop vacante betrekkingen worden ingevuld, de selectie en aanwerving gebeurt, procedures worden gevolgd voor bevordering, benoeming, amtswijziging en evaluatie is allemaal duidelijk uitgeschreven en wordt consequent toegepast. De commissie stelt vast dat de gehanteerde planning op middellange termijn voor wervingen, heraanstellingen en bevorderingen van de statutaire personeelsformatie gericht doordacht is. In de procedure voor de aanwerving van onderwijzend personeel zijn verschillende academische en professionele criteria opgenomen. Een doorslaggevend criterium voor het academisch personeel is het beschikken over een doctoraat op proefschrift of het bezig zijn met het voorbereiden ervan. Voor het academisch personeel dat instaat voor de nautische opleidingsonderdelen is op basis van het decreet op de Hogere Zeevaartschool het brevet (vaarbevoegdheidsbewijs) van kapitein-ter-lange-omvaart (master) gelijkgesteld met een doctoraat op proefschrift. De commissie stelt vast dat de gerichte aanwervingstrategie heeft geleid tot een hooggekwalificeerde en multidisciplinaire omkadering. De aanwezigheid van uiteenlopende disciplines van doctoraten op proefschrift en gelijkgestelde kapiteinbrevetten resulteert in een degelijk academiseringsproces en zich ontwikkelend onderzoek. Daardoor wordt ook doctoreren in de Nautische Wetenschappen mogelijk. Een onthaalbrochure voor nieuwe personeelsleden wordt uitgewerkt.

De hogeschool voert een competentie management waarbij de invulling van de individuele opdracht zo goed mogelijk aansluit op de competenties en wensen van het personeelslid. Lesgevers hebben een brede taakinfilling. De verschillende personeelsgeledingen geven tijdens de gesprekken duidelijk blijk van enthousiasme, gedrevenheid, motivatie, en tevredenheid. Naast de functioneringsgesprekken is er tijdens het academiejaar voldoende ruimte voor formele en informele gesprekken.

Hoewel de opleiding stelt dat de beschikbare tijd voor onderzoeksactiviteiten, die gekoppeld zijn aan het onderwijsdomein van de onderzoeker, tussen 5 en 60 % ligt, blijkt uit de gesprekken dat heel wat

onderzoeksactiviteiten boven op de eigenlijke werktijd worden uitgevoerd. Structurele en systematische communicatie en overleg met de Universiteit Antwerpen en met de associatiepartners over wetenschappelijk onderzoek en concrete wetenschappelijke projecten leiden tot een voortschrijdende academisering van de opleiding. De opleiding vraagt onderzoeksprojecten aan en zet ze op met de associatie of met andere instellingen, zoals de Europese Commissie. Zij gaat samenwerkingsverbanden aan met verschillende departementen van de Universiteit Antwerpen, met andere hogescholen, met de maritieme industrie en met buitenlandse universiteiten. De hogeschool kijkt actief uit naar bijkomende onderzoeksgelden om haar projecten te financieren boven op de academiseringsgelden van de overheid. Deze laatste gebruikt zij nu om externen aan te trekken om onderwijsopdrachten gedeeltelijk of geheel over te nemen van personeelsleden die aan wetenschappelijk onderzoek doen in de functie van mandaatassistent.

De hogeschool stimuleert het onderwijzend personeel niet alleen om mee te werken aan wetenschappelijk onderzoek en om laatstejaarsstudenten aan te moedigen om deel te nemen aan een onderzoeksproject, maar ook om de competenties op onderwijskundig vlak en/of de expertise en competenties in het eigen onderwijsdomein verder te ontwikkelen of bij te werken. De commissie stelt vast dat de instellingsbrede professionalisering georganiseerd wordt vanuit een gefundeerde algemene visie op leren en doceren, uitgaande van de principes van studentgecentreerd en competentiegericht onderwijs. Hiervoor ontwikkelde de hogeschool gunstige randvoorwaarden en instellingsbrede didactische studiesessies. Zij werkt nauw samen met het Expertisecentrum Hoger Onderwijs (ECHO) van de associatie, zowel in organisatie als in participatie. De commissie Onderwijsorganisatie en Onderwijsvernieuwing speelt in dit alles een belangrijke rol. Assistenten van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen volgen de assistentenopleiding aan de Universiteit Antwerpen, georganiseerd door ECHO.

Actieve onderzoekers hebben onderzoekscompetenties verworven door het behalen van hun doctoraat op proefschrift of zijn bezig deze te verwerven tijdens de voorbereiding ervan.

Het ATP staat in voor de administratieve, technische en organisatorische omkadering. Hun ondersteunende taak is zeer uitgebreid en wordt duidelijk gewaardeerd door de andere personeelsleden en door de studenten. Deze geleding is doeltreffend en functioneel geïntegreerd in de opleiding.

De communicatie- en informatiekkanalen werken effectief en efficiënt. De commissie stelt vast dat *back-up* van personeel door personeel, als dat nodig is, degelijk uitgevoerd wordt onder andere door de brede kennis en kunde van het personeel en het sterke team dat zij vormen. De studenten vermelden specifiek het goede interactieve contact met het personeel en de sterke professionaliteit van ervaren personeel, vooral voor de nautische opleidingsonderdelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

Bij de doorslaggevende positieve en goede bevindingen wilt de commissie nog enkele adviezen formuleren:

- De feedback van studentenevaluaties laten doorstromen naar de functioneringsgesprekken om deze gesprekken nog meer inhoud en richting te geven;
- Leidinggevendenden coachen in hun taak om nog betere realisatie en ontwikkeling van de taak mogelijk te maken;
- Mogelijkheden bieden aan academisch personeel, inzonderheid assistenten, om zich voor minstens 50% van hun tijd aan wetenschappelijk onderzoek te wijden ten einde de academisering zo snel als mogelijk te optimaliseren.

Facet 3.2 Eisen academische gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door onderzoekers die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied (met inbegrip van het onderzoek in de kunsten);
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool stelt alles in het werk om studenten op te leiden voor zowel een loopbaan op zee als deze aan wal en heeft consequent een programma uitgewerkt. Niet alleen het programma sluit nauw aan bij zowel de beroepspraktijk als de academische gerichtheid, ook de personeelsleden getuigen van een degelijke professionele en academische kennis en inzicht.

De docenten en het werkveld onderhouden nauwe contacten met elkaar. Het merendeel van de personeelsleden heeft ervaring in het werkveld opgedaan. De Koninklijke Belgische Redersvereniging biedt het onderwijzend personeel de mogelijkheid om gedurende de vakantieperiodes op verschillende schepen te varen en op die manier de laatste technische vernieuwingen te bestuderen. De docenten nemen gemotiveerde initiatieven tot professionalisering om op de hoogte te blijven van de evoluerende nautische kennis en inzichten. Hoewel zij daar de kansen voor krijgen, blijft bijscholing soms moeilijk te realiseren binnen de beschikbare tijd en omkadering. De commissie ervaart tijdens haar bezoek aan de opleiding dat de personeelsleden professioneel sterk zijn.

De onderzoekskundigheid van het personeel blijkt niet alleen uit de verworven diploma's, maar ook uit de publicaties, de deelname aan internationale congressen, de netwerken en de onderzoeksprojecten. Elf leden van het Onderwijzend personeel zijn houder van een brevet van kapitein ter lange omvaart, gelijkgesteld met een doctoraat, en acht, waarvan twee universiteitsprofessoren, behaalden een doctoraat op proefschrift. In het academiejaar 2007-2008 lopen er vijf projecten en bereiden twee leden van het Onderwijzend personeel zich voor op een doctoraat. De onderzoeksgebieden van de zes personeelsleden met een doctoraat op proefschrift en van de doctorandi zijn divers, wat een voordeel is voor de academisering. Een doctorerend personeelslid heeft 50% onderwijsvrijstelling voor onderzoek. De commissie stelt vast dat in de opleiding duidelijk trekkers en pioniers op academisch niveau actief zijn. De voorwaarden voor een project passen onder andere in een van de onderzoekslijnen van de opleiding, de mogelijkheid studenten te betrekken, verbonden te zijn met het maritieme en een toegevoegde waarde te bieden aan de opleiding/hogeschool. Voor het academiejaar 2006-2007 werden zeven onderzoeksprojecten aanvaard en twee projecten aangevraagd in verschillende onderzoeksdomeinen. De opleiding heeft voor haar onderzoeksprojecten overeenkomsten met de Universiteit Antwerpen, Universiteit Gent, Université de Liège, de maritieme industrie, buitenlandse universiteiten en binnenlandse organisaties.

De onderwijskundige-didactische bekwaamheid wordt in het kader van de onderwijsvernieuwing op peil gehouden en verder ontwikkeld door interne en externe professionaliseringsmogelijkheden (zie ook facet 3.1).

Jaarlijks nodigt de opleiding een aantal sprekers uit die met hun specifieke expertise of praktijkervaring het programma aanvullen. Vooral in het masterjaar worden gastsprekers ingeschakeld. In het academiejaar 2007-2008 werd een aantal opleidingsonderdelen gegeven door professoren van de samenwerkende universiteiten. Ook buiten de contacturen worden momenten georganiseerd waar sprekers van verschillende verenigingen en organisaties, zoals de Koninklijke Belgische Rederijvereniging, bepaalde aspecten komen uiteenzetten of toelichten.

Aanbevelingen ter verbetering:

Ook hier formuleert de commissie enkele aanbevelingen om de ingeslagen weg minstens even goed te blijven volgen:

- Om verdere academische ontwikkelingen duurzaam te maken is het belangrijk de financiële aspecten en de motivatie van het personeel een degelijke inbedding te geven;
- Hoewel de stage bij facet 2.2 beschreven is, wordt de aanbeveling tot professionalisering van de externe begeleiders van de stages bij facet 3.2 geformuleerd.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: ABA: **voldoende**; MA: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het academiejaar 2007-2008 staan 45 personen met het statuut van Onderwijzend personeel in voor de realisatie van het curriculum Nautische Wetenschappen. Van deze 45 personeelsleden zijn er 43 onderwijsgevendenden waaronder drie contractuelen en vier universiteitsprofessoren. Het aantal voltijdse eenheden met statuut van Onderwijzend personeel in een effectieve onderwijsopdracht bedraagt 31,85 en het aantal studenten 445. Dit levert een gunstige student-docentratio van 13,97.

De zeer gerichte aanwervingstrategie heeft geleid tot een personeelskader dat zowel professioneel als academisch onderlegd is en tot een verjonging. Alle personeelsleden in de categorie onderwijs behoren ook tot de categorie onderwijs/onderzoek. Er wordt verwacht dat ze deelnemen aan wetenschappelijke onderzoeksprojecten. Onderzoek gebeurt dus niet alleen door de acht doctoros en de drie doctorandi maar ook door andere leden van het OP, waaronder de elf Kapiteins ter lange omvaart en een aantal docenten, assistenten en werkleiders. Het aantal leden van het Onderwijzend personeel dat een substantiële rol vervult in bestaande onderzoeksprogramma's bedraagt voor de opleiding 14 op 45 of 31 %. Het percentage onderzoeksopdrachten voor de gehele groep actieve onderzoekers is 2.65 VTE. Het percentage van personeelsleden met een doctoraat op proefschrift is vrij hoog. Het aantal doctoros en Kapiteins ter lange omvaart met of zonder onderwijsopdracht ten opzichte van het totaal leden van het Onderwijzend personeel bedraagt voor de opleiding 19 op 45 of 42.00%.

In het academiejaar 2007-2008 werden een aantal jonge personeelsleden aangeworven, waardoor voor het totale personeelsbestand het percentage van OP dat 50 jaar of meer is, gedaald is van 46 % naar 43,3. Van de 43 OP-leden met lesopdracht zijn er 11 vrouwen wat overeenkomt met 27 %. De verhouding voltijds/deeltijds is 1.8

De coördinator Wetenschappelijk onderzoek en de studentenbegeleider behoren ook tot de OP-leden. Zij zijn ingeschakeld in de ondersteuning van het onderwijs. Een aantal OP-leden hebben een bijkomende functie/opdracht zoals diensthoofd, stagebegeleider, verantwoordelijke ICT, verantwoordelijke bibliotheek, studentenbegeleider, coördinator Onderwijsorganisatie en Onderwijsvernieuwing of Stage of Internationalisering of Wetenschappelijk onderzoek.

De hogeschool/opleiding streeft duidelijk naar optimalisering om de onderwijsopdrachten adequaat te blijven invullen bij het inzetten van personeel in onderzoek. De commissie waardeert daarbij de grote bereidheid tot optimaliseren in alle geledingen.

Het ondersteunende administratief kader wordt vooral uitgebreid | door contractuelen in dienst te nemen. Ook deze geleding is kwantitatief goed bezet.

Aanbevelingen ter verbetering:

De ontwikkeling van het onderzoek gebeurt deels op vrijwillige basis: dit mag alleen tijdelijk zijn. Het is raadzaam te streven naar een beter focus op en planning van de onderzoekscapaciteit.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel:

voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:

goed

facet 3.2, eisen academische gerichtheid:

goed

facet 3.3, kwantiteit personeel:

ABA: voldoende

MA: goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleidingen Nautische Wetenschappen en Scheepswerktuigkunde worden georganiseerd in het geklasseerde hoofdgebouw Campus Noord en in een bijgebouw Campus Zuid. De vernieuwings- en uitbreidingsplannen van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen houden in dat Campus Zuid wordt afgebroken en dat er een nieuw gebouw met klaslokalen, labo's voor onderwijs en onderzoek, burelen, sanitaire ruimten, een hangar en centrale verwarmingsruimten komt. Er wordt gestreefd naar 25 m² per student voor onderwijs en onderzoek. Ook Campus Noord bevindt zich in een proces van grondige renovatie.

In de leslokalen kunnen de docenten rekenen op degelijke audiovisuele ondersteuning. De labo's en de werkplaatsen zijn goed uitgerust met wetenschappelijke apparatuur en met de nodige ict-ondersteuning. Om de logistiek en infrastructuur te kunnen beheren, is een verantwoordelijke infrastructuur aangesteld. Voor het labo brandbestrijding maakt de hogeschool gebruik van externe faciliteiten in Brugge, Brussel en Antwerpen. De hogeschool beschikt over de modernste simulators: scheepsbrugsimulator, scheepsladingsimulator, scheepsmachinekamersimulator en scheepsradiosimulator. De manoeuvreersimulator of vaarsimulator wordt gehuurd van de Vlaamse Gemeenschap. De vijver van 50 000 m² met aanliggend botenhuis wordt gebruikt om oefeningen en onderzoeksprojecten uit te werken. De les- en praktijkfaciliteiten zijn prima. Elk opleidingsonderdeel heeft zijn specifieke voorzieningen en het didactisch materiaal is zeer toereikend.

De bibliotheek stelt een uitgebreide en actuele collectie ter beschikking. Bij de collectievorming wordt ingespeeld op de vak- en domeininhoudelijke ontwikkelingen in de nautische en aanverwante wetenschappen. De collectie hulpwetenschappen is zwakker uitgerust dan de nautisch gerichte collectie. Zowel de docenten als het bibliotheekpersoneel dragen bij tot de collectievorming. De elektronische catalogus kan worden geraadpleegd op de computers van de bibliotheek en de website van de hogeschool. Op de computers in de bibliotheek en in de computerruimte kunnen een aantal databanken, zoals full-text databanken (Elsevier Science Direct, EBSCOhost, IEEE Xplore) en bibliografische databanken (ISI Web of Knowledge, EBSCO, Swets Wise) worden geraadpleegd. Dat gebeurt vooral in het kader van de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek en voor de masterproef. De docenten en studenten krijgen een opleiding over het gebruik van de databanken. Op associatieniveau zijn de toegang tot de bibliotheken en de uitleenmogelijkheden gratis voor studenten en personeel. Ook in het interbibliothecair leenverkeer is voorzien. De studenten kunnen gebruik maken van 17 computers, die voorzien zijn van de nodige software, van een internetaansluiting of draadloze internetverbinding. Op verschillende plaatsen in de gebouwen zijn leerruimtes, waarvan het merendeel in de bibliotheek, en vergaderruimtes voorzien om de zelfwerkzaamheid en het inoefenen van studievaardigheden voor de studenten mogelijk te maken. De studentenfaciliteiten in de kelder vragen een stevige opknapbeurt.

De hogeschool voert een helder beleid voor media en ict dat gericht is op studentgecentreerd en competentiegericht onderwijs, en op flexibilisering van het onderwijs. Ict wordt voor organisatorische en informatieve doeleinden ingeschakeld, en meer en meer ook voor de essentie van het onderwijsproces. Hoewel het contactonderwijs nog domineert, evolueren de opleidingen geleidelijk naar meer 'blended learning' binnen

een digitale leeromgeving. Daarom is sterk geïnvesteerd in de verbetering van de volledige netwerkinfrastructuur en de internettoegang. Alle bureaus en leslokalen zijn voorzien van netwerkaansluitingen. Docenten en studenten hebben zo goed als overal toegang tot het hogeschoolnetwerk en het internet. Campus Zuid moet nog worden aangesloten. In het informaticaleslokaal staan 20 computers ter beschikking. Meerdere lokalen zoals deze voor Bridge Resource Management (BRM) en de taallessen, zijn uitgerust met een vaste computerinstallatie. Ict-ondersteuning werd ook toegepast om de communicatiemiddelen in het kader van het IKZ-systeem te standaardiseren en op elkaar af te stemmen, en om het cursusmateriaal te uniformiseren en herkenbaar te maken. Een digitaal opgezet systeem maakt melding en opvolging van problemen of klachten eenvoudiger. De softwarepakketten INFORMAT-student en INFORMAT-personeel ondersteunen respectievelijk de studenten- en de personeelsadministratie.

Het *Blackboard Learning System*TM is goed ingeburgerd bij docenten en studenten. Het wordt vooral gebruikt als platform voor het verspreiden van cursusmateriaal en extra informatie bij de leerstof, en van documenten en informatie vanwege de studentenadministratie. Er wordt ook geëxperimenteerd met de andere mogelijkheden zoals de discussiefora die dit systeem biedt. Om de communicatie van de studentenadministratie met de studenten en het personeel te verhogen werd het pakket HZS Pager ontwikkeld waarmee snel en efficiënt boodschappen bezorgd kunnen worden aan groepen van studenten en medewerkers.

Veiligheid en gezondheid krijgt de nodige aandacht door de werking van het Comité Preventie en Bescherming op het Werk. Het comité organiseert geregeld evacuatieoefeningen.

De Hogere Zeevaartschool Antwerpen slaagt er in traditie te koppelen aan innovatie en nieuwe ontwikkelingen. Dat uit zich ook in de materiële voorzieningen. Deze middelen zijn voldoende voor de inbedding van het onderzoek in het onderwijs en vice versa. Deze inbedding is duidelijk al aanwezig en er wordt doelgericht verder aan gewerkt. Een voorbeeld is 'manned ship/ manned models' als element van innovatie, onderzoek en koppeling aan onderwijs. De infrastructuur wordt vrij intensief gebruikt door verenigingen en industrieën.

Aanbevelingen ter verbetering:

Bij de doorslaggevende positieve en goede bevindingen wilt de commissie nog enkele adviezen formuleren. Zo is het aangewezen

- de mogelijkheden van een uitbreiding van de openingsuren van de bibliotheek te onderzoeken om tegemoet te komen aan de nood van de studenten;
- de mogelijkheden na te gaan om de internetfaciliteiten ook tijdens de avonduren beschikbaar te maken voor de studenten;
- bij de innovatiewerken en nieuwbouw voldoende (leer)plekken voor studenten te voorzien en rekening houden met nieuwe didactische leervormen;
- de studentenfaciliteiten in de kelder een stevige opknapbeurt te geven.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool/opleiding wendt een integrale aanpak aan om bij te dragen tot de persoonlijkheidsvorming van de studenten. Zij besteedt specifieke zorg aan de opvang en de begeleiding van eerstejaarsstudenten, aan studenten van allochtone herkomst, studenten met een beperkte sociaal-economische draagkracht en studenten afkomstig uit ontwikkelingslanden. De studenten worden degelijk begeleid bij hun studiekeuze en tijdens hun studieloopbaan. Zij krijgen zeer veel kansen en mogelijkheden door het uitgebreide en goed uitgewerkte aanbod van begeleiding op zowel pedagogisch, als materieel en psychosociaal vlak. De commissie stelt een volgehouden aandacht voor de student en de positie van de student vast.

De hogeschool werkte goed functionerende en studentgerichte voorzieningen uit. De coördinatie gebeurt door de dienst Studie- en studentenbegeleiding. De commissie stelt vast dat alles in het werk gesteld wordt om de studentgerichte dienstverlening optimaal te laten aansluiten bij de overgang van docentgecentreerd naar studentgecentreerd onderwijs.

In de uitgebreide wervingsstrategie staat informatie centraal. Naast de website, gedrukte publicaties, advertenties in gespecialiseerde tijdschriften maakt de aanwezigheid met een informatiestand op verscheidene onderwijsbeurzen, zoals de SID-in beurzen, en nautisch-maritieme evenementen deel uit van de informatieverstrekking. Abituriënten voelen zich aangesproken tijdens de open-campus-dag, de infonamiddagen en de infodagen. Docenten, studenten, studenten van de Studentenraad en ondersteunend personeel dragen bij tot het slagen van deze initiatieven.

Sinds 2006-2007 zijn heel wat beroepen uit het nautische domein opgenomen in de lijst van knelpuntberoepen in Vlaanderen. Vrijgestelde uitkeringsgerechtigde volledige werklozen kunnen de opleiding Nautische Wetenschappen met volledig leerplan volgen als voorbereiding op de uitoefening van het knelpuntberoep. Deze aanpak is gekoppeld aan de EVC/EVK mogelijkheden. De samenstelling van de studentenpopulatie toont aan dat bij rekrutering de opleiding ook hier succes boekt. De hogeschool/opleiding slaagt er meer en meer in studenten uit diverse EU-landen en niet-EU-landen aan te trekken en te integreren.

Tijdens de onthaaldag krijgen de nieuwe studenten brede en nuttige basisinformatie over de hogeschool en de opleidingen. In opvolging van bevragingen bij instromende studenten organiseert de opleiding een instaptoets voor het opleidingsonderdeel Wiskunde, waarna de studenten een bijsturing kunnen volgen. Voor de aanvang van het eerste jaar kunnen de ingeschreven studenten ook een brugcursus wiskunde volgen. De opleiding voorziet hiervoor specifieke mogelijkheden zodat dit op basis van eigen keuze en ritme kan uitgevoerd worden.

Dit experiment kadert in het gelijkekansenbeleid van de hogeschool. Het intake-gesprek met de studentenbegeleider bij het begin van het academiejaar detecteert studenten met studieachterstand, studenten met leermoeilijkheden of met een beperkte sociaal-economische draagkracht. De student beslist later zelf of hij al dan niet verder gebruik maakt van de studiebegeleiding. De studenten kunnen ook rekenen op psychosociale hulp en de vzw SOVO biedt samen met de dienst Studie- en studentenbegeleiding een aantal voorzieningen en diensten aan zoals financiële ondersteuning, juridisch advies, studentenjobs, job na de studie, kotweb. Uit de gespreken blijkt nog dat de hogeschool/opleiding bewust omgaat met het groeiende tekort aan studentenkamers in de Antwerpse regio. Integratieproblemen van allochtone studenten worden opgevolgd door de dienst Studie- en studentenbegeleiding.

De commissie waardeert de efficiënte uitwerking van het vooropgestelde drugsbeleid van de hogeschool waarbij niet vertrokken wordt van controle maar wel van preventie. Het is een gepaste voorbereiding op de nultolerantie van de internationale autoriteiten die deel uitmaakt van het beroepsleven van de zeeman, en op nultolerantie voor het gebruik van middelen die de veiligheid van het schip en/of zijn bemanning in gevaar kunnen brengen. Dit drugsbeleid heeft vorm gekregen in samenspraak met de studenten en wordt door hen gerespecteerd. Het drugsbeleid is een onderdeel van het Onderwijs- en examenreglement. Door het studiecontract te ondertekenen gaat de student akkoord om zich te onderwerpen aan de tests, regels en sancties die hierbij van kracht zijn. Het

Onderwijs- en examenreglement wordt jaarlijks geactualiseerd en bevat de volledige organisatorische interne regelgeving. Het verwijst ook naar de studiegidsen waarin de onderwijsdoelstellingen opgenomen zijn. De studiegidsen zijn goed toegankelijk, ook voor externen. Richtlijnen voor de stages, de bachelorscriptie en de masterproef vullen de studiegids aan. Alle documenten kunnen op het *Blackboard Learning System™* worden geraadpleegd. De verantwoordelijken voor de communicatie zijn onder andere de docent, stagebegeleider, begeleider en promotor van de bachelorscriptie en de masterproef. Communicatie is in deze opleiding en hogeschool duidelijk een tweerichtingsverkeer en wordt aangeboden als toelichting door de verantwoordelijke of wordt als informatie door de student zelf verworven. Ook in deze context is de inspraak en de participatie van studenten, vooral via de Studentenraad, degelijk ingebed in de opleiding en in de hogeschool. De begeleiding van de studenten tijdens evaluatiemomenten is afgestemd op de evaluatievormen. Terugkoppeling is hier het sleutelwoord.

De opleiding werkte heel wat middelen uit om alle studenten zo goed mogelijk te begeleiden tijdens hun studie. Zo worden de studenten in het eerste bachelorjaar gemotiveerd voor wiskunde door permanente evaluatie op basis van een portfolio en door monitoraten. Het discussieforum op het *Blackboard Learning System™* wordt gebruikt als virtueel monitaat. Voor het opleidingsonderdeel Maritiem Engels worden informele en formele oriënteringstesten georganiseerd en een intensieve 'Refresher Course' met twee snelheden. Studenten van het derde bachelorjaar en van het masterjaar kunnen optreden als coach voor de eerstejaars en gaan ook mee op vaarstage. Ook de studiebegeleiding voor de competentieontwikkeling van de studenten is vrij intensief. Hiervoor worden monitoraten georganiseerd, trainingsmogelijkheden voorzien en is in elk opleidingsonderdeel een vorm van Begeleid Zelfstandig Studeren verwerkt.

De leertrajecten zijn zowel uitgetekend op het niveau van het individu onder de vorm van persoonlijke deeltrajecten als gericht op bepaalde groepen waarvoor dan een doelgroepenbeleid uitgewerkt is. Door het in voege treden van het flexibiliseringsdecreet is de kern van de studiebegeleiding verschoven van de traditionele studie(methode)begeleiding naar het coachen van studenten bij het uitstippelen van hun persoonlijk studietraject en de preventie van studieproblemen. Het Onderwijsontwikkelingsplan voor ogen, heeft de dienst Studie- en studentenbegeleiding een efficiënt doelgroepenbeleid uitgewerkt voor zowel vreemde studenten, studenten van allochtone herkomst, politieke vluchtelingen, studenten met leermoeilijkheden als studenten met een studieachterstand. Aan studenten met bijzondere noden kan een bijzonder statuut toegekend worden. De commissie waardeert de inspanningen die de hogeschool/opleiding hier doet ook al is het aantal studenten met specifieke ondersteuningsvraag zeer klein. Het verplicht medisch onderzoek bij aanvang van de studies kan immers al leiden tot uitsluiting voor het verkrijgen van het noodzakelijke zeemansboekje. Toch worden ook mogelijkheden om de studies aan te vatten en af te ronden voorzien voor die studenten die om specifieke redenen niet zullen kunnen varen en enkel een functie aan wal betrachten.

Bij aanvang van het academiejaar worden na overleg met de Studentenraad, een ombudspersoon en een plaatsvervanger aangesteld. De ombudspersoon wordt met raadgevende stem toegevoegd aan de examencommissie. Deze persoon is gekend bij de studenten.

In het kader van internationalisering kunnen uitgaande studenten een voorbereidende taal cursus volgen, georganiseerd in samenwerking met de partners van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen. De studenten krijgen uitgebreide en degelijke administratieve ondersteuning. De overeenkomst en de afspraken met de partnerinstelling zijn duidelijk en tijdig in orde. Door de evaluatieverslagen en in het *Transcript of Records*-document worden de activiteiten van de student opgevolgd. Aan inkomende studenten worden taalcursussen en zelfstudiepakketten aangeboden, eveneens in samenwerking met de partners van de AUHA. Ook deze studenten worden goed geïnformeerd en begeleid. Elke inkomende student heeft een student-buddy. Omdat interculturele communicatie een belangrijk onderdeel is van de lessen communicatie reikt een rederij daarvoor per taalgroep een prijs uit in de vorm van een deelname aan de 'Tall-Ship race'.

De studentenpopulatie van de hogeschool bestaat uit een twintigtal verschillende nationaliteiten. Deze diversiteit aan studenten uit zowel de Europese Unie als uit niet-EU-landen is inherent aan de hogeschool. Dit draagt bij tot

de ontwikkeling van de studenten en docenten tot ruimdenkende personen met een kritische houding in een multiculturele studie- en werkomgeving.

Aanbevelingen ter verbetering:

Om de studenten aan te sporen meer gebruik te maken van de aangeboden middelen en mogelijkheden van de begeleiding tijdens hun opleiding is het raadzaam om

- hiervoor een activerend beleid te ontwikkelen;
- na te gaan welke andere middelen uitgewerkt kunnen worden.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen:

voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:

goed

facet 4.2, studiebegeleiding:

goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool legde in het Onderwijsontwikkelingsplan haar strategische doelen tot 2010 vast op basis van haar visie op onderwijs/onderwijsinnovatie, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. De daaraan gekoppelde strategische actieprogramma's getuigen van een structurele, doelgerichte en integrale aanpak van het beleid. In het kader van de academisering legde de Associatiefaculteit Nautische Wetenschappen (Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen) de kwaliteitscriteria voor de onderzoeksgebondenheid van de academische opleidingen en de verwevenheid van onderzoek en onderwijs vast. In het kader van de opvolging van de kwaliteitscriteria is een jaarlijkse inventarisatie van de onderzoeksprojecten, de samenwerkingsverbanden, de onderzoeksoutput, het gerealiseerd contract onderzoek en de valorisatieoutput gepland. Het kwaliteitsbeleid voor het onderwijs wordt ook meer en meer afgestemd op de eisen voor de academisering van de opleiding. Kwaliteitscontrole en kwaliteitsborging ontwikkelen zich in de context van de visitatie en de accreditatie van de opleidingen. Daarnaast legt de internationale regelgeving voor maritiem onderwijs door middel van het IMO-verdrag van 1978, gewijzigd door de STCW95, de basis voor een wereldwijde geharmoniseerde minimumstandaard voor maritieme opleidingen.

Het IKZ-systeem is een overkoepelend en permanent gecontroleerd kwaliteitsbeheerssysteem. Het werd opgezet in het kader van de internationale doorlichting en accreditatie (IMO – STCW95) en resulteerde in een ISO9001:2000-certificering vanaf 2003. De certificerende overheid is de Federale Overheidsdienst Mobiliteit die rapporteert aan de IMO dat als gespecialiseerde organisatie van de Verenigde Naties wereldwijd de maritieme sector controleert. Daardoor kan de Belgische overheid via de Hogere Zeevaartschool Antwerpen vaarbevoegdheidsbewijzen en maritieme certificaten uitreiken aan de afgestudeerden van deze hogeschool. De certificerende organisatie is Det Norske Veritas (DNV). De hogeschool voldoet volledig aan zijn internationale verplichtingen. Deze externe audits getuigen er van dat dit aspect van het kwaliteitssysteem van de opleiding en de hogeschool degelijk en efficiënt uitgewerkt is en opgevolgd wordt. De opleiding stelt dat het eigen instrumentarium voor het bewaken en bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs voortdurend in ontwikkeling is en dat de structurele uitvoering van interne audits de processen moet opvolgen en de oorzaken van onvoldoende prestaties op kwaliteitsgebied elimineren. De interne audit is voorzien voor elke onderwijsseenheid en voor de meeste ondersteunende diensten. De hogeschool neemt deel aan de activiteiten van de werkgroep Kwaliteitszorg van de AUHA.

Omwillen van de eenvoud en de brede toepasbaarheid door medewerkers en studenten werd gekozen voor de toepassing van de *Plan-Do-Check-Act*-cyclus. Deze kwaliteitscyclus wordt uitgevoerd door metingen, door interne audits minstens eenmaal per jaar en voor elke opleiding, door een 'management review' waarin de resultaten en analyses van de interne en externe audits samengebracht zijn, tenminste een keer per jaar. Zowel de kwaliteitsdoelstellingen als het kwaliteitsplan worden periodiek geanalyseerd en geëvalueerd. De interne audits van verschillende onderwijsseenheden en van de ondersteunende diensten werden in 2006-2007 uitgevoerd. Verder zijn ook uiteenlopende structurele mogelijkheden voorzien om corrigerende en preventieve maatregelen te kunnen nemen. De hogeschool voorziet metingen en analyses zoals de studentenenquête inzake kwaliteit van

onderwijsdocenten, de studietijdmeting, alumni-enquête 2007, drugspreventie en drugsbeleid, en SWOT-analyse academisering.

Hoewel de hogeschool sinds 2002-2003 een degelijk, volledig uitgewerkt en operationeel integraal kwaliteitszorgsysteem met geregelde interne en externe audits heeft dat bewijst garant te staan voor de internationale accreditatie, merkt de commissie dat voor het gedeelte metingen en analyses de *plan*-fase nog niet systematisch herkenbaar en aantoonbaar is. De progressieve ontwikkeling van de opleiding moet over de hele lijn volgehouden en vastgehouden worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het is raadzaam de studentenenquête inzake kwaliteit van onderwijs, en de studietijdmetingen te optimaliseren.

Het is aangewezen de kwaliteitscyclus voor de metingen en analyses even systematisch en structureel in te bedden in de opleiding als de interne en externe audits.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De vooropgestelde kwaliteitsdoelstellingen zijn duidelijk: de verwezenlijking van het onderwijsontwikkelingsplan, de accreditatie, de verdere uitwerking van de BAMA-structuur, de nieuwe infrastructuur, de verdere verfijning van de klantentevredenheid, internationalisering, de verdere uitbouw van de dienstverlening, de ontwikkeling van ICT en de verdere aanpassing van het statuut van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen. De onder facet 5.1 vermelde SWOT-analyse ondersteunt het kwaliteitsplan dat moet instaan voor de realisatie van de strategische doelen en dus ook de kwaliteitsdoelstellingen. De cel Integrale kwaliteitszorg, maar evenzeer de commissie Wetenschapsontwikkeling, de dienst Studie- en studentenbegeleiding en de commissie Onderwijsorganisatie en onderwijsontwikkeling dragen bij tot de uitwerking van de kwaliteitszorg van de opleiding. De uiteenlopende verbetertrajecten worden opgevolgd door de algemeen directeur en de coördinator kwaliteitszorg.

Door de recent ingevoerde jaarlijkse interne audits wordt degelijk aandacht besteed aan een gelijkmatige taakbelasting bij het personeel om tegemoet te komen aan de hoge werkdruk ten gevolge van de onderwijsvernieuwing en de academisering. De opleiding geeft aan dat de regelmatig uitgevoerde docentenevaluaties zowel voor de betrokken docent als voor de opleiding, bijdragen tot de voortdurende kwaliteitsbewaking. De studietijdmetingen hebben tot nu toe niet geleid tot algemene verbeterprojecten. Bij facet 2.5 is opgemerkt dat de manier van meten van studietijd en studiebelasting een aandachtspunt is. Reflectie van de opleiding op de resultaten van de bevraging van de alumni resulteerde in enkele belangrijke aandachtspunten in 2007-2008, zoals blijvende aandacht naar voldoende vaartijd en meer informatieverstrekking over beroepsmogelijkheden. Uit de SWOT-analyse met betrekking tot de academisering weerhield de opleiding als werkpunten onder andere de implementatie van het nieuwe master-curriculum, de uitbouw van het expertisecentrum HZSA voor zeevaart, transport, maritieme technieken en logistiek, de ontwikkeling van een

onderzoekscultuur door het aantrekken van projecten en acties in het kader van internationalisering van onderwijs en onderzoek.

Hoewel de hogeschool sinds 2002-2003 een degelijk, volledig uitgewerkt en operationeel integraal kwaliteitszorgsysteem met geregelde interne en externe audits heeft dat bewijst garant te staan voor de internationale accreditatie, merkt de commissie op dat voor het gedeelte metingen en analyses de *do*-, *check*- en *act*-fase nog niet duidelijk herkenbaar en aantoonbaar zijn. De kwantificering van de verwevenheid van onderwijs en onderzoek, de vooropgestelde meetsleutels en streefwaarden zijn weloverwogen maar nog te jong om al volwaardige bijdragen geleverd te hebben. De progressieve ontwikkeling van de opleiding moet volgehouden en vastgehouden worden.

De opleiding volgde de algemene aanbevelingen op die beschreven zijn in het Eindrapport Evaluatie IWT 2002 VLHORA – deel 4/2: 'Evaluatie van de inhoudelijke kwaliteit van de opleidingen' - Studiegebied : Industriële Wetenschappen en Technologie. Bij het onderwijsvernieuingsproces dat startte in het academiejaar 2004-2005 met de invoering van het eerste bachelorjaar, werd rekening gehouden met de algemene aanbevelingen gemaakt door de rapporten van zowel de VLHORA als van Deloitte & Touche.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het verdient aanbeveling een procedure te ontwikkelen en te volgen om de resultaten van de studentenenquête transparant terug te koppelen naar zowel de betrokken docenten als de betrokken diensthoofden.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: ABA: **goed**; MA: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De verantwoordelijkheden voor het kwaliteitsbeleid zijn goed uitgewerkt op bestuursniveau. De doorstroming doorheen de opleiding is verzekerd onder andere door de bespreking van de kwaliteitsplannen in de Commissie Onderwijsontwikkeling en de daarop volgende implementatie van de verbeterprojecten in de onderwijsseenheden en ondersteunende diensten. Het personeel is een cruciale rol toebedeeld in het kwaliteitsbeleid. Zij zijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke formulering en uitwerking van de verbeteracties die resulteren uit de metingen en de informatie van studenten en het werkveld. De betrokkenheid en de participatie van het personeel situeert zich op het bestuursniveau in de Raad van Bestuur en het Bestuurscollege, en op inspraak- en medezeggenschapsniveau in de verschillende organen. De inspraak- en medezeggenschapsorganen bespreken organisatorische en onderwijskundige onderwerpen en hebben een adviserende functie. De verwevenheid van de kwaliteitszorg in deze diverse overlegorganen en de werking van de kwaliteitszorg versterken de betrokkenheid van alle medewerkers.

De studenten en de hogeschool zijn gelijkwaardige gesprekspartners en studentenparticipatie resulteert in oprechte en concrete inspraak. In het kader van medebestuur hebben twee studenten een mandaat, telkens van

twee jaar, in de raad van bestuur van de hogeschool. De studentenraad bespreekt gemiddeld eenmaal per maand de problemen en knelpunten voor de studenten. In het kader van medezeggenschap worden de resultaten telkens besproken met de algemeen directeur. De studentenraad is vertegenwoordigd in de Interne communicatiecel, de werkgroep Academisering, de Onderwijsraad en de werkgroep Stages en Gelijkgestelde Vaart. De Studentenraad wordt geïnformeerd over belangrijke organisatorische en onderwijskundige beslissingen en participeert adviserend aan het kwaliteitsbeleid. Zo gaf de studentenraad advies over de invoering van het flexibiliseringsdecreet, de invoering van de BAMA-structuur en de ontwikkeling van het aangepaste curriculum. Ook in de focusgroepen nemen de studenten een centrale plaats in om de sterke en zwakke punten van zowel het onderwijsproces als de randvoorwaarden ervan te onderkennen. De studenten geven aan dat zij de inspraakmogelijkheden in het beleid en de verbetertrajecten sterk appreciëren en ter harte nemen.

De commissie stelt vast dat de band tussen de Hogere Zeevaartschool Antwerpen en haar afgestudeerden zeer hecht en loyaal is. De overgrote meerderheid van de afgestudeerden, 91%, vindt het belangrijk een band met de hogeschool te behouden en 60% doet dit ook effectief op geregelde basis. Zij stellen de alumniwerking sterk op prijs.

Hoewel de alumniwerking pas drie jaar geleden opgestart werd en nog in volle opbouw is, ervaart de commissie dat de wederzijdse input goede resultaten geeft. De afgestudeerden zijn vooral geïnteresseerd in de aangeboden aangepaste bijscholingsactiviteiten en in de mogelijkheden om in de toekomst stagiairs te begeleiden. In 2006-2007 werd een alumni-website opgestart als communicatiekanaal met de afgestudeerden. De contacten tussen de HZSA en haar afgestudeerden worden ook bevorderd door de talrijke bijeenkomsten die de nautisch-maritieme beroepsverenigingen zoals KBZ, Gallois en Nautical Institute, op de campus organiseren.

Vooraf in de Werkgroep KBRV-HZSA verwerkt de opleiding veel kwaliteitsgebonden feedback van het werkveld. Sinds 2006 komt de werkgroep ook geregeld samen in het kader van de curriculumopbouw en -innovatie. Regelmatig wordt de Hogere Zeevaartschool Antwerpen bezocht door vertegenwoordigers van de maritieme industrie, die hun bedrijf komen voorstellen zowel aan het onderwijzend en administratief personeel als aan de studenten.

De commissie stelt vast dat het draagvlak voor kwaliteitszorg bij de studenten, het personeel, de afgestudeerden en het werkveld zeer groot en degelijk is. Alle partners zijn effectief en efficiënt betrokken. De contacten zijn goed, goed gestructureerd en de feedback naar de betrokkenen is goed. Vooral het beroepenveld geeft de verbeterslag aan in de betrokkenheid.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:

voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:

voldoende

facet 5.2, maatregelen tot verbetering:

voldoende

facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:

ABA: goed

MA: excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding realiseert haar doelen, zowel voor het varen als aan wal. De leerdoelen worden op een bewuste en geplande wijze gerealiseerd. Dat blijkt duidelijk uit de gesprekken met de studenten, het werkveld en de afgestudeerden. De afgestudeerden hebben een brede algemene vorming, verschillende mogelijkheden tot specialisatie in het beroep en in het onderzoek in nautische en aanverwante domeinen.

Het academiseringsproces is zowel op het niveau van het onderwijs als van het onderzoek in volle ontwikkeling. De commissie stelt een open attitude vast voor het verwerven van inhoudelijke expertise en samenwerking met universiteiten. De attitude voor wetenschappelijk onderzoek is volop in ontwikkeling en uit zich in tal van projecten, samenwerkingsverbanden en onderwerpen van masterproeven. Het niveau van de bachelorscriptie is goed en een gepaste onderzoeksattitude maakt de aansluiting op de masterscriptie mogelijk. De projecten voor wetenschappelijk onderzoek en de daarbij horende onderzoeksgroepen geven de studenten de mogelijkheid een masterproef van goed niveau te schrijven. De masterscripties bewijzen dat de studenten een probleem of onderzoeksvraag kunnen formuleren en uitwerken, de geschikte informatiebronnen gepast kunnen verwerken, komen tot duidelijke en verantwoorde besluiten en dat in staat zijn kritisch te reflecteren over het zelfstandig gevoerde onderzoek.

De jaarlijkse externe audits van DNV geven een positieve evaluatie van het gerealiseerd niveau van het beroepsgerichte gedeelte van de opleiding. Ook de reders en de maritieme sector geven aan dat het gerealiseerde beroepsgerichte niveau zeer degelijk is. De afgestudeerden bezitten de competenties die nodig zijn voor een goede beroepsuitoefening. De rederijen zijn in het algemeen zeer tevreden met het niveau van de afgestudeerden. Zij zijn dan ook een breed afzetgebied voor de afgestudeerden. De alumni voelen zich sterk betrokken en uiten zich positief over de genoten opleiding. Toch hadden zij meer informatie gewenst over de latere jobmogelijkheden op zee en aan de wal. De opleiding werkt hier de jongste jaren aan en geeft meer informatie over de loopbaanmogelijkheden.

Meer en meer nemen studenten en docenten deel aan internationale uitwisselingsprogramma's zowel in als buiten Europa.

De opleiding is in staat een kwalificatie te geven voor twee beroepsmogelijkheden namelijk een loopbaan op zee en een nautische functie aan wal. Dit uit zich in de vaststelling dat de afgestudeerden doorgaans eerst een carrière uitbouwen op zee en vervolgens aan de wal. Zij blijven gemiddeld 7,5 jaar op zee. Er is een significant verschil tussen de gemiddelde vaartijd voor mannen (8,9 jaar) en voor vrouwen (3,1 jaar). Hoewel het operationele niveau van tewerkstelling het sterkst vertegenwoordigd is (45%), oefenen de afgestudeerden ook in belangrijke mate taken uit die zich op het tactische (30%) en strategische niveau (25%) situeren. 73% van de respondenten geeft leiding aan één of meer personen.

Gezien de specificiteit van de opleiding situeren de uitgeoefende functies zich voor 80% in een beroepssector waarvoor men bij de Hogere Zeevaartschool Antwerpen wordt opgeleid of die inhoudelijk goed bij de opleiding

aansluiten (86%). Het belang van de vaartijd op zee blijkt duidelijk uit de stelling van 95% van de afgestudeerden dat hun ervaring op zee van essentieel belang was voor de latere beroepsactiviteiten aan de wal.

Overwogen zou kunnen worden om in de toekomst een derde niet academische piste te voorzien specifiek gericht op het louter voldoen aan de STCW-vereisten.

Aanbevelingen ter verbetering:

Ook al is het niveau van de opleiding goed

- het blijft raadzaam om het evenwicht tussen professionalisering en academisering te blijven bewaken;
- voor het varen moet de actieve kennis van het Engels op peil gehouden worden.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45% en de 50% liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, als de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding/hogeschool is er zich van bewust dat het expliciteren van doelstellingen in kwantitatieve gedragsindicatoren of in kwalitatieve observeerbare criteria een aandachtspunt blijft in de onderwijsvernieuwing. Rekening houdend met de cijfergegevens en karakteristieken van de instroom levert zij extra inspanningen om het rendement te verbeteren. Dit werd eerder besproken bij onderwerp 2.

Academiejaar 2006-2007	Ingeschreven studenten	Na examens
<i>Generatiestudenten</i>	27 %	31 %
Eerste bachelor	24 %	29 %
Tweede bachelor	58 %	60 %
Derde bachelor	63 %	100 %
Tweede licentie	48%	100 %

Het slaagcijfer schommelt in de loop van de laatste vijf jaar, maar er is er een duidelijke trend aan te geven. De gemiddelde studieduur bedraagt vier jaar en zeven maanden, wat behoorlijk is. Grondig onderzoek naar niet-slagen of naar studie-uitval is nog niet gebeurd, maar er wordt wel veel zorg aan besteed door de docenten. Onderzoek naar de uitval in de verschillende jaren wordt op korte termijn opgestart.

Aanbevelingen ter verbetering:

De mogelijkheden om de slaagpercentages op te drijven moeten verder onderzocht worden, ook voor het tweede bachelorjaar.

De opleiding maakt goede analyses van de struikelvakken. Het verdient aanbeveling te onderzoeken hoe en in hoeverre dat past in het kader van de STCW95-standaard enerzijds en de academisering anderzijds.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten:

voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:

goed

facet 6.2, onderwijsrendement:

voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Wat betreft de kwaliteit van het zelfevaluatie rapport stelt de commissie dat dit soms zeer algemeen werd gehouden vooral met betrekking tot onderwerp 1. De leesbaarheid kon worden verhoogd door minder met verwijzingen naar voetnoot te werken en meer te incorporeren in de tekst zelf. Het zelfevaluatie rapport gaat ook uit van een soort van cultuuroptimisme dat niet noodzakelijk voldoende voeding vindt in de feiten. Ook het vele gebruik van bijlagen maakt het er niet gemakkelijker op om altijd klaarheid te zien. Voor de lezer is het nog te veel een opsporingsoefening.

Aan het zelfevaluatie rapport werden geen bijlagen toegevoegd over de externe evaluatie van de opleidingen door Det Norske Veritas (DNV). De commissie meent dat het nuttig zou zijn om de resultaten van elke externe evaluatie kenbaar te maken. Zo kunnen de positieve elementen en de knelpunten die door DNV in het kader van de ISO 9001 geopperd worden een feedback vormen voor de visitatie (VLHORA-VLIR)) met het oog op de accreditatie door de NVAO en omgekeerd.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:

voldoende

onderwerp 2, programma:

voldoende

onderwerp 3, personeel:

voldoende

onderwerp 4, voorzieningen:

voldoende

onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:

voldoende

onderwerp 6, resultaten:

voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen¹

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	goed	
Facet 2.2: Eisen academische gerichtheid	goed	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	goed	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	goed	
Facet 2.8: Masterproef	ABA: nvt; MA: goed	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen academische gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	ABA: voldoende MA: goed	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	ABA: goed MA: excellent	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

bijlage 2 Curriculum vitae van de commissieleden

Piet Boekel

(1944, Nederland) werd na de studie Scheepsbouwkunde te Haarlem aangesteld als Materieel Officier tijdens de verplichte dienstdienst bij de Koninklijke Luchtmacht, Commando Luchtverdediging te Zeist, waar de hoofdtaak het auditeren van de Nederlandse troepen in Nederland en Duitsland was. Nadien startte hij als Shipmanager bij een reparatiewerf te Amsterdam. In 1974 werd hij Scheeps- en machine surveyor bij Det Norske Veritas te Rotterdam. Na een verblijf van 6 jaar in Frankrijk, St. Nazaire, keerde hij in 1987 terug naar Nederland. Daar volgde hij verschillende cursussen en slaagde hij als ISO 9000 en Loss Control auditor. Hij treedt op als mentor voor nieuwe surveyors en gaf ook cursussen voor nieuwe surveyors. Hij stond aan de wieg van IMO's International Safety Management Code en geeft cursussen Safety- & Security Management, alsmede auditeren. Sinds enige jaren is hij met pensioen en is hij adviseur bij verschillende scheepvaartondernemingen. Hij is gastdocent "Safety Management en surveying" bij Netherlands Maritime University te Rotterdam en Gwangyang (Zuid-Korea).

Jo Box

(1942, Nederland) was van 1958-1962 medewerker van DSM, (Dutch State Mines), betrokken bij de bevrachting van kolentreinen. In 1962 volgde hij de studie Economische Sociologie aan de Universiteit Tilburg. Hij was van 1968 tot 1972 verbonden aan het Ministerie van Economische Zaken, den Haag, Directie Consumentenbeleid en Scheepsbouw. Van 1972 tot 1985 was hij onderzoeker/universitair docent aan de Technische Universiteit Delft voor de leerstoel Marktonderzoek voor productontwikkeling. In 1979 promoveerde hij in de Economische Psychologie, Tilburg/Delft en in 1984 werd hij voorgedragen tot hoogleraar TU Delft in Productontwikkeling en Consumentengedrag. Hij werd aangesteld als Algemeen Directeur van het Instituut voor Hoger Beroeps Onderwijs in Breda (1985), voorzitter van het College van Bestuur van de Hogeschool West Brabant in Breda (1986) en voorzitter van het College van Bestuur van de gefuseerde hogescholen West- en Midden Brabant in Breda-Tilburg (1991). In 1993 startte hij in zelfstandig ondernemerschap als directeur van Duncan Management BV, Ulvenhout. Hij voerde niet alleen in Nederland maar ook onder andere in Letland, Tsjechië, België, Suriname en Ierland, een groot aantal projecten uit op het gebied van fusies, strategisch beleid, marketing, marktonderzoek, kwaliteitszorg, samenwerking met bedrijfsleven, en dergelijke. Hij is lid van heel wat (beroeps)organisaties. Op zijn naam staat een aanzienlijk aantal publicaties.

Georges De Corte

(1940) is doctor in de Pedagogische en psychologische wetenschappen (UGent1974). Van 1975 tot 2005 doorliep hij aan de Universiteit Antwerpen een academische loopbaan in het departement Didactiek en Kritiek – academische initiële lerarenopleiding. Zijn onderwijsactiviteiten situeerden zich in algemene onderwijskunde, volwasseneneducatie, schoolbeleid, afstandsonderwijs en onderwijstechnologie, en kennismanagement. Hij leverde bijdragen tot het onderzoek van leeromgevingen in het hoger onderwijs, onderwijskundige interfaces van digitale itembanken en elektronische cursussen, en werkplekleren. Sinds 2005 is hij emeritus hoogleraar academische initiële lerarenopleiding aan de UA en maakt hij zowel voor de VLIR als de VLHORA, regelmatig deel uit van visitatiecommissies als onderwijsdeskundige.

Eric Poirier

(1961) studeerde aan de Hogere Zeevaartschool te Antwerpen af als licentiaat in de Nautische wetenschappen en behaalde het brevet van Kapitein te Lange Omvaart. Hij volgde tal van gespecialiseerde opleidingen, waaronder Marpol I + II, Warsash – UK, voor de functie aan boord. Hij startte zijn loopbaan bij TECTO nv als Officier ter Koopvaardij en vervolgens als Kapitein tot 1999. Van

1999 tot 2001 werkte hij als schadebeheerder en expert bij Atlantis Services Internationaux in Boulogne, Frankrijk. Sinds 2001 is hij Chefloods - Nautisch Dienstchef bij DAB Loodswezen – Antwerpen. Hij is actief lid van verschillende verenigingen en organisaties, waaronder IFSMA, KBZ-CRMB en Rotary International.

Eddy Somers

(1949) promoveerde als licentiaat diplomatieke wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Gent en legde in 1980 zijn doctoraat af in deze discipline. Nadien volgde hij het postgraduaat zee- en binnenscheepvaartrecht aan het UFSIA (1981) en de kandidaturen Rechten (1982). Hij was korte tijd bestuurssecretaris bij het Ministerie van Nationale Opvoeding - Secretariaat-generaal (1973) en kabinetsattaché bij het Staatssecretariaat voor Institutionele en Administratieve Hervormingen (1973-1974). In 1974 startte zijn academische loopbaan aan het Seminarie voor Volkenrecht en Internationale Politiek van de RUG. In 2002 werd hij gewoon hoogleraar aan de faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Gent. Sinds 1985 is hij visiting professor aan de VUB in het Interuniversity Program: Fundamental and Applied Marine Ecology, nu ECOMAMA. In 1989 werd hij benoemd tot deeltijds docent aan de faculteit TEW van het RUCA voor het opleidingsonderdeel Internationaal Zeerecht. Sinds 2002 is hij gewoon hoogleraar aan de faculteit van de Rechtsgeleerdheid en vanaf 1991 deeltijds hoofddocent aan het RUCA. Hij was decaan van de Gentse faculteit rechtsgeleerdheid van 2000 tot 2008. Tal van publicaties in boeken, in wetenschappelijke en andere tijdschriften, in proceedings van congressen, staan op zijn naam. De onderwerpen zijn uiteenlopend. Hij organiseerde internationale of nationale congressen en symposia, verzorgt gastcolleges aan universiteiten en wetenschappelijke instellingen, leidt wetenschappelijke onderzoeksprojecten en is betrokken bij wetenschappelijke dienstverlening. Hij verleent wetenschappelijke medewerking aan tijdschriften en vervolgwerken en is lid van verschillende wetenschappelijke verenigingen.

bijlage 3 Onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bachelor- en masteropleiding nautische wetenschappen: nautische wetenschappen

van de heer BOEKEL, Piet

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditieren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

Geen

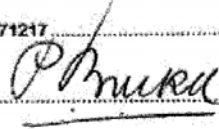
.....

.....

.....

naam: Piet Boekel

datum: 20071217

handtekening:

0151 - onafhankelijkheidsverklaring-invulformulier

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bacheloropleiding en masteropleiding Nautische wetenschappen

van de heer P. Boekel

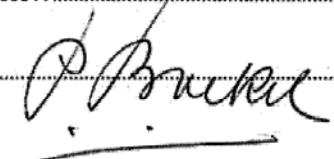
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor zijn deelname aan de visitatie.

naam: BOEKEL, Piet

datum: 20090611

handtekening:

Uitgegeven op	21 JUNI 2009
Uitgegeven door	000639
Plaats	
Ja / Nee	ja / nee

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bachelor- en masteropleiding nautische wetenschappen: nautische wetenschappen

van de heer / mevrouw J. Box

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

Geen

naam: Dr. Jo Box

datum: 14/12 2007

handtekening: [Handtekening]

0151 - onafhankelijkheidsverklaring-invulformulier.doc

20 DEC. 2007
001208

Vlaamse Hogescholenraad

VLHORA

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bacheloropleiding en masteropleiding Nautische wetenschappen

van de heer

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor zijn deelname aan de visitatie.

naam:

datum:

handtekening:

Jo Box
11 juni 2009
[Handtekening]

11 JUNI 2009

000613

onafhankelijkheidsverklaring na visitatie

2/2114199

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bachelor- en masteropleiding nautische wetenschappen: nautische wetenschappen

van de heer / mevrouw GERAARS DE CERTE

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

.....

.....

.....

naam: GERAARS DE CERTE

datum: 17-12-2017

handtekening:

0151 - onafhankelijkheidsverklaring-Invulformulier

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bacheloropleiding en masteropleiding Nautische wetenschappen

van de heer Georges De Corte

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor zijn deelname aan de visitatie.

naam: De Corte Georges.....

datum: 11 juni 2009

handtekening:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'G. De Corte', written over a horizontal line. Below the signature, the name 'Georges De Corte' is printed in a small, sans-serif font.

11 juni 2009 onafhankelijkheidsverklaring

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bachelor- en masteropleiding nautische wetenschappen: nautische wetenschappen

van de heer / mevrouw KAPT. ERIC PEIRIER

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verdaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

.....

.....

.....

naam: KAPT. ERIC PEIRIER

datum: 10 DECEMBER 2007

handtekening: [Handtekening]

0161 - onafhankelijkheidsverklaring-Invulformulier

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bacheloropleiding en masteropleiding Nautische wetenschappen

van de heer

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor zijn deelname aan de visitatie.

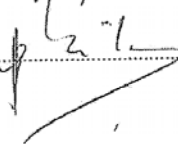
naam:

Uapb. ERIC POIRIEU

datum:

15/09/2009

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring na visitatie

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de opleiding academische bachelor en master Nautische wetenschappen

van de heer Eduard Somers

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

naam:

E. Somers

datum:

28 oktober 2017

handtekening:

.....

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de academisch gerichte bacheloropleiding en masteropleiding Nautische wetenschappen

van de heer Prof. Dr. E. Somers

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor zijn deelname aan de visitatie.

naam: E. Somers

datum: 11 juni 2009

handtekening:

aanvangsdatum op	11 JUNI 2009
reelnummer	000617
aanvang	
aanvang	ja / nee

bijlage 4 Bezoekschema

Bezoekschema visitatie academische bacheloropleiding en masteropleiding Nautische wetenschappen aan de Hogere Zeevaartschool

Dag 1: 28 april 2008

10.00 – 12.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten;
12.30 – 14.00	lunch voor de commissie;
14.00 – 14.45	kennismaking met de algemeen directeur, coördinator diensthoofden, verantwoordelijke personeel, preventie adviseur;
15.00 – 16.30	opleidingsverantwoordelijken/diensthoofden bacheloropleiding en masteropleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader); voor Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
16.45 – 17.30	kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling van de opleiding, het departement en/of de hogeschool; voor Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
17.30 – 18.00	intern werkoverleg;
18.00 – 19.00	informeel ontmoetingsmoment
19.30	avondmaal voor de commissie

Dag 2: 29 april 2008

08.30 – 09.00	intern werkoverleg;
09.00 – 10.00	studenten bacheloropleiding: maximum 12, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen, inclusief studentenvertegenwoordigers; van Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
10.00 – 11.00	studenten masteropleiding: maximum 10, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen, inclusief studentenvertegenwoordigers; van Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
11.00 – 11.15	intern werkoverleg;
11.15 – 12.30	bezoek lokalen;
12.30 – 14.00	lunch voor de commissie;
14.00 – 14.30	intern werkoverleg;
14.00 – 15.00	lectoren bacheloropleiding: maximum 12, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg; van Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
15.15 – 16.15	lectoren masteropleiding: maximum 10, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg; van Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
16.30 – 17.00	administratief-technisch personeel; voor Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
17.00 – 18.00	intern werkoverleg;
18.00 – 19.00	vertegenwoordigers werkveld: maximum 10, gedifferentieerd samengesteld volgens de verschillende afstudeerrichtingen, Nederlandstalig en Franstalig, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van bachelor- en/of masterproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma;
19.00 – 19.45	afgestudeerden: maximum 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen, van Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
20.00	avondmaal voor de commissie.

Dag 3: 30 april 2008

08.30 – 09.00	intern werkoverleg;
09.00 – 09.45	ombudsperso(o)n(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding; voor Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
10.00 – 10.30	verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool; voor Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
10.45 – 11.45	begeleiders bachelor- en/of masterproeven: maximum 10, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen; voor Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
11.45 – 12.30	intern werkoverleg;
12.30 – 14.00	lunch voor de commissie;
14.00 – 14.45	opleidingsverantwoordelijke(n); voor Nederlandstalige en Franstalige opleiding;
14.45 – 15.45	vrij spreekuur ¹ ;
15.45 – 18.00	voorbereiding mondelinge rapportering;
18.00	mondelinge rapportering

¹ De commissie vraagt om het vrij spreekuur op ruime schaal binnen de hogeschool aan te kondigen. Aanmelding geschiedt rechtstreeks bij de secretaris van de visitatiecommissie tijdens het bezoek (cf. pag 54 van de handleiding onderwijsvisitaties VLIR-VLHORA)

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de academisch gerichte bachelor- en de masteropleiding in de nautische wetenschappen aan de Hogere Zeevaartschool te Antwerpen

1. Algemeen

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 10 januari 2008 vanwege de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) een aanvraag, gedateerd op 8 januari 2008, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de academisch gerichte bachelor- en de masteropleiding in de nautische wetenschappen aan de Hogere Zeevaartschool.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de visitatiecommissie.

Het voorgelegde dossier omvat alle nodige informatie.

2. Nazicht van de criteria van onafhankelijkheid, vervat in het besluit van de Erkenningscommissie van 20 oktober 2004.

2.1. Art. 2 – Algemene onafhankelijkheid van de visitatiecommissies

De regels vastgesteld in de “Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA” die geldt als protocol voor de onderwijsvisitaties georganiseerd ten behoeve van universiteiten en hogescholen, garanderen in voldoende mate de onafhankelijkheid van de werking van de visitatiecommissies tegenover de VLHORA en tegenover de betrokken hogescholen en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

2.2. Art. 3 – Procedurele regels voor de samenstelling van de visitatiecommissie

De procedure voor de samenstelling van visitatiecommissies vastgesteld in de vermelde handleiding voldoet aan de voorwaarden gesteld in het vermelde besluit van de Erkenningscommissie.

Uit de meegedeelde documenten met betrekking tot de raadpleging van de opleidingsverantwoordelijken, de samenstelling van de lijsten van kandidaat-voorzitters, van kandidaat-vakdeskundige leden en van kandidaat-onderwijsdeskundige leden, blijkt dat een ruime raadpleging omtrent mogelijke leden van de visitatiecommissie plaatsvond.

De Erkenningscommissie stelt vast dat er geen kandidaat-studentlid in de visitatiecommissie werd opgenomen.

De initiële kandidaat heeft zich in extremis teruggetrokken.

Aan de VVS werd een voorstel voor een nieuwe kandidaat gevraagd.

Aangezien de “Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA” uitdrukkelijk

stipuleert: “Indien om praktische redenen geen student wordt gevonden die voldoet aan de criteria en bereid is deel te nemen aan de visitatie kan de betreffende visitatiecommissie wel functioneren en haar taak uitvoeren.”, meent de Erkenningscommissie het voorliggende voorstel toch te kunnen bekrachtigen. Wel formuleert de Commissie de aanbeveling ernstige pogingen te ondernemen een studentlid te vinden en op te nemen in de visitatiecommissie.

2.3. Art. 4 – Onverenigbaarheden of andere bindingen met te visiteren opleidingen

Er blijken geen eigenlijke onverenigbaarheden aanwezig te zijn in hoofde van de aangeduide leden van de visitatiecommissie.

2.4. Art. 5 – Onafhankelijkheidsverklaringen

Alle leden hebben de onafhankelijkheidsverklaring ondertekend, zonder bijkomende opmerkingen te vermelden.

De ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen zijn aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de samenstelling van de visitatiecommissie van hogervermelde opleidingen aan de Hogere Zeevaartschool:

De commissie is als volgt samengesteld:

Voorzitter:

- Eduard Somers (voorzitter – domeindeskundige)

Leden:

- Piet Boekel (domeindeskundige)
- Jo Box (domeindeskundige)
- Eric Poirier dit Coulier (domeindeskundige)
- Georges De Corte (onderwijsdeskundige)

Brussel, 17 januari 2008

i. o. *Aspe Beatty*

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

bijlage 6 Lijst van afkortingen en letterwoorden

ABA	academische bacheloropleiding
ASO	Algemeen secundair onderwijs
ATP	Administratief en technisch personeel
AUHA	Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
BAMA	Bachelor Master
BRM	Bridge Resource Management
COO	Commissie Onderwijsorganisatie en Onderwijsvernieuwing
CTRB	Cadet Training Record Book
DNV	Det Norske Veritas
ECHO	Expertisecentrum Hoger Onderwijs
ECTS	European Credit Transfer System
EU	Europese Unie
EVC	elders verworven competenties
EVK	eerder verworven kwalificaties
HOC	Hogeschoolonderhandelingscomité
HOGENT	Hogeschool Gent
HZS	Hogere Zeevaartschool
HZSA	Hogere Zeevaartschool Antwerpen
ICT	internet- en communicatietechnologie
ITMMA	Institute of Transport and Maritime Management Antwerp
IMO	International Maritime Organization; internationale regelgeving voor maritiem onderwijs
IKZ	interne kwaliteitszorg
ISO 9001:2000	International Organization for Standardization; procesmodel voor kwaliteitsmanagement
IWT	Industriële Wetenschappen en Technologie
KBRV	Koninklijke Belgische Redersvereniging

KBZ	Koninklijk Belgisch Zeemanscollege
MA	Masteropleiding
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
Nvt	niet van toepassing
OER	onderwijs en examenreglement
OOP	Onderwijsontwikkelingsplan
OP	onderwijzend personeel
PDT	persoonlijk deeltraject
STCW95	International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers 1995
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities, threats
TSO	Technisch secundair onderwijs
UA	Universiteit Antwerpen
UGent	Universiteit Gent
ULg	Université de Liège
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VTE	voltijds equivalenten
ZER	Zelfevaluatie rapport